

saságot mutat be. A történeti tény az, hogy a lengyel követeket orosz aranyakkal megvesztegették, hogy az országgyűlés elnapolását mondják ki. Már-már hazaárulást követnek el azok, kikre Lengyelország sorsa bízva volt, de *Rejan*, egy tiszta jellemű lengyel nemes, kit az orosz aranyak nem tudtak megtántorítani, ott hever a földön, fölcsakított mellel és kíméletlenül vágja a követek arcába a hazaárulás vádját, s kész hazájáért meghalni, de a nyomorult alkut meg akarja akadályozni.

Matejko nemcsak szerencsés a tárgyainak megválasztásánál, hanem megvan benne a hazafias lelkesedés is, hogy műveit lángoló hazaszeretettel, bámulatos ecsetjével, megkapó színpompával alkossa meg.

Ezt a méltán nagy figyelmet keltett képet követte egy történeti genre-kép «Sendziwoj alkhimista III. Zsigmond király előtt», aztán «Zsigmond király udvari bolondja», a melyek mind becses alkotásai a lengyel művészetnek.

Reánk magyarokra nézve érdekes történeti festménye a «Várnai csata», melynek színes vázlata a magyar nemzeti múzeum képtárában van, továbbá «Báthory István lengyel király fogadja a békét kéro orosz követeket» című festménye, mely abból az időből veszi tárgyát, midőn Lengyelországnak ez a hős királya «retentetes» Iván orosz császár hatalmát megtörte. E kép némesak történeti szempontból fontos, bár a történeti mozzanat mellett az arcképek kitünő jellemzése is csudálatos rajta, hanem mivel a ruhákat és fegyvereket korhűen tünteti föl, egyszersmind kosztümtörténeti munka is. Matejkonak harmadik magyar vonatkozású műve «Wilczek János egy benézérendi kolostort védelmez Korvin Mátyás csapatai ellen» című festménye. Ezeken kívül több olyan történeti képe van, melyek a magyar és lengyel történetben egyaránt szereplő történeti alakokat tüntetnek föl, ilyenek I. Lajos magyar és lengyel király, s leánya Hedvig lengyel királyné és Mária magyar királyné arcképei, továbbá a várnai csatában szerencsétlen véget ért Ulászló magyar és lengyel király, s Báthory Endre erdélyi fejedelem és bibornok képe.

Elbájolóan szép történeti genre-képet alkotott a mester «II. Zsigmond Ágost király meglátogatja Radziwill Borbála grófnét, kivel titokban egybekelt» című igazán idylli festményében, melynek azonban tragikus háttér van. A király, első nejének, Ausztriai Izabellának halála után, atyja akaratára ellenére titokban nőül vette 1546-ban Radziwill Borbála grófnét, Trocki vajda bájos özvegyét. Atyja halála után azonban, (1548 április 1.) Lengyelország nagyjainak utólagos beleegyezését és neje megkoronáztatását is kieszközölte bizonyos engedmény fejében. De ez a szerelmi házasság sem mutatkozott boldognak, mivel a királyt a fiatal, szép, de magtalan asszony szépsége nem sokáig elégitette ki, s mikor az első mámor elmúlt, elvált nejétől, és egy mantuai hercegnőt vett harmadik nőül.

A kép azt a jelenetet ábrázolja, mikor a király akkor még titkos nejét meglátogatja a Radziwill-féle kastélyban, Wilmában. A nyitott ablakon át éjjeli tájképet látunk, a tavon úszó hatyúkkal, s e képet a hold fénye árasztja el. A király a grófnőt beléptetve megöleli, s e pillanatban anyjának a falon függő képe arra emlékezteti, hogy e házasságot anyja is ellenezte. A monda szerint e pillanatban egy csillag hullott le az égről s a babonás nép rögtön szerencsétlenségét következtetett belőle a jövőre nézve. Tény, hogy a válás után Radziwill Borbála nem sokára meghalt, s állítólag anyósa, Bonna királyné mérgezte meg, hogy fia a mantuai hercegnővel házasságra lépessen.

KOPERNIKUS. — Matejko festménye.

E kitünően festett és igazán ideális felfogással szerkesztett gyönyörű kép eredetije *Budapestben van, Polyák Béláné szül. báró Eichler Klára úrnő birtokában.*

«Skarga Péter III. Zsigmond király előtt szónokol» a krakkói székesegyházban című képében Matejko a Skarga név alatt ismert Paveski lengyel jezsuitát tünteti föl, ki kiváló szónoklataival felkeltette a közérdekltséget, mint Savonarola, ki hajdan szintén gyűjtő szavakkal szónokolt, midőn a florencieki fényűzését ostorozta. A király is figyelmes lett a jezsuita szónokra és meghallgatja előadásait.

Matejko művei közül bemutatjuk még «Kopernikus» című festményét, mely a híres csillagászt munkája közben tünteti föl, továbbá «A Zsigmond-harang felhúzása a király és az udvar jelenlétében 1520-ban, a krakkói székesegyházban» című festményét. (Ez Lengyelország legnagyobb harangja, I. Zsigmond királyról nevezték el, s Lengyelország és Lithvánia címereivel van díszítve, s 40 ezer arany forintba került.) Ezeken kívül bemutatjuk még a «Jóslatot mondó ukrainai guszlar az ős-időkben» című festményt a maga fantasztikus mivoltában, és egy «Lengyel nő» című kedves tanulmányfejet.

Matejko az arcképfestészet terén is fényes sikerrel működött, s ebben a műfajban is jeleskedett. Felismeri az egyéniség jellemző sajátosságait, lelkébe lát az embernek s így a való igazat örökíti meg a vásznan.

Különösen akkor volt a mester elemében, ha csatákat festhetett. Kiváló szeretettel foglalkozott Kosciuszkoval, a lengyel szabadságharcz e nagy hősevel, ki Baclawicánál Katalin császnő és Frigyes Vilmos porosz király csapatai fölött aratot fényes győzelmet, csupán kaszákkal fölgyeztetett parasztjaival, kik azelőtt soha sem voltak csatában és soha sem hallották a golyók füttyölését.

Az ilyen csatáképekért, melyeken az ellenség rendszeren legyőzött, különösen a poroszok haragudtak rá, de jogtalanul. Matejko soha sem volt elfogult, mindig a történeti igazságot kereste és találta meg, s még saját hazája romlottságát is leleplezlenül mutatta be a varsói országgyűlést ábrázoló festményén. A történet verévé vált és a történet emelte őt magasra. Természetes, hogy az általa látogatott akadémiai irányához nem csatlakozott; maga alkotta meg saját irányát, lelki világa, szíve sugallata szerint. De e kiváló munkásságban teremtő erőnek is bizonyult, a mennyiben megteremtette a *lengyel történeti iskolát.*

Sobieski levette a törököt, s megmentette a kereszténységet; *Kosciuszko* levette az orosz, s megtörte a despotizmust; ezeket a meghatározott mozzanatok örökítette meg *Matejko* nagy alkotásaiban, elragadó művészettel. Oly nagyság volt ő a festészet terén, mint amazok a csataterén.

DR. NYÁRI SÁNDOR.

VERSEK.

Változás.

Hej csillagok, hej virágok,
De sokat is néztem rátok,
Alltam szóba veletek!
— A csillagtól tudokoztam,
Az a kis lány hol jár mostan?
A virágtól: szeret-e?

Hej csillagok, hej virágok,
Nem szorúlok többet rátok,
Nem törődöm veletek!
Jobban tudom a csillagnál:
Az a kis lány mikor, hol jár,
A virágnál: hogy szeret!

Erdőn.

Tavasze se volt még, már is ősze jár;
Szürkül az égbolt, sárgul a határ.
Ez az erdő már tudja, sorsa mi:
Lemondani, lehullani!

De vajjon arról tud-e valamit,
Hogy e halál nem tart csak tavaszig?
— Biztatgatom, s fejét a rengeteg
Hitetlen bölcsként rázza meg!

S egyszerre, egy vádó gondolaton,
Ez evangélium elhal ajkamon...
És vezekelve hallgatók, — hiszen
Bölcsőbbek nem vagyunk mi sem!

SZABOLCSKA MIHÁLY.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCEG FÖLDKÖRÜLI ÚTJA.

Irt a «Vasárnapi Ujság» számára egy tengerésztiiszt az «Erzsébet» hajó földézetén.

A Salamon-szigetszen. (VI. közlendény.)

Úti tervünk szerint az Új-Kaledoniától északra fekvő Új-Hebridek egyike, *Api*, lett volna legközelebbi kikötésünk helye. De, minthogy a főhercege már az augusztus 25-én induló «Pacific-Mail» gőzzel szándékozott Japán (Yokohamát) elhagyni, hogy szeptember közepén érkezhessek Éjszak-Amerikába, és azon időpontig Siamon és Japánon kívül a szigeteknek egész sorát kellett érintenünk: elhatározták, hogy *Apin* nem szállunk ki. Ez elhatározásnál sokat nyomtak a latban azon értesülések is, melyeket Nouméában az egyidejűleg velünk ott időző angol «Tauranga» és francia

A trader neje.

Salamon-szigeti benszülöttek kunyhója.

A SALAMON-SZIGETEKRŐL. — Eredeti fényképek után.

«Scroff» hadigőzöskött nyertünk. Ezek ugyanis hónapokig fölvaltva gyakorolják az angol, illetőleg a francia hatalom nevében a «felügyeleti szolgálatot» az Új-Hebrideken. (E szigetek t. i. még nincsenek tényleges birtokba véve sem Angol-, sem Franciaország által). Ezen hajók tisztjeinek tapasztalata szerint tehát az Új-Hebridek alig különböznek ethnográfiai és természettudományi szempontból a Salamon-szigetektől, a melyek minden tekintetben érdekesebbek és gazdagabbak, mint amazok. Ennél fogva utunkat egyenesen a Salamon-szigetek felé vettük.

Június 4-én hagytuk el Új-Kaledoniát s azt délen megkerülve és a szintén francia birtokban levő *Loyalty szigetek* között áthaladva, azon tengerészre értünk ki, mely ez utóbbi szigetek és az Új-Hebridek között fekszik. Ezen tengerésznek, mint kiindulási pontnak, azért adtuk az elsőbbséget, az Új-Kaledoniától nyugatra fekvő tengerész ellenében, mert hajók inkább járták, tehát ismeretesebb, mint amaz. És a tengerfenék idomzatának, a mélységi sajátságoknak lehetőleg pontos ismerete különösen fontos a Csendes-óceánban, mert épen ebben a tengerben annyira el vannak terjedve a *korál-éptünetek* (zátonyok és szigetek), mint egy más tengerben sem.

Éjszak-nyugati irányban haladva, június 8-án reggel érkezünk a Salamon-szigetek közelébe. A láthatáron feltűnt a legdélibb sziget, *San-Cristoval*, mely spanyol fölfedezőjétől, *Alvares de Mendanától* kapta a nevet, a kitől az egész szigetsoport elnevezése is származik. 1567-ben fedezte föl a hirneves spanyol tengerész a Salamon-szigetsoport délkeleti részét. A bibliai *Ophir-országot* vélvén felfedezni, a honnét *Salamon király* az aranyt hozatta, ezen király nevet adta a szigeteknek. 1585-ben ismét megakarta látogatni a Salamon-szigeteket, de az akkori földmérési és csillagászati tudományok, meg a készülékek tökéletlen volta miatt eredménytelenül. Nem talált rájuk. Csak két század múlva, 1768-ban sikerült *Bougainville* francia admirálisnak és 1788-ban az angol *Shortland kapitány*nak a csoport nyugati részét és 1789-ben *Survillennek* a keleti részt újból fölfedezni. Bővebb tudósítások azonban csak a jelen század közepéről származnak, különösen angol hajók által eszközölt fölmérések és nyomozások folytán. De még most is igen hűzagosok a szigetekről való tudomásaink minden tekintetben. Az anthropolognak, ethnografnak és természettudósoknak még tág tere nyílik itt a búvárlatra.

Úgy a tudomány emberének, mint az egyszerű utazó szempontjából itélve, tehát sok oldalú érdekességgel kecsegtetett bennünket utazásunknak ez a pontja is.

A *Salamon-szigetsoport* körülbelül, mert meglehet, hogy némelyike a nagyobb szigeteknek több kisebb szigetből áll, a mint hogy nem

régén kitudódott, hogy *New-Georgia* vagy *Rubina* szigetet 3 sziget alkotja, 7 nagyobb és számos kisebb szigetből áll, melyek nagyjában két, egymással egyközűleg éjszaknyugati és délkeleti irányban fekvő, az úgynevezett *Indispensable* tengerköz által elválasztott szigetláncolatot alkotnak. A nevezett tengerköz politikailag is határt von a német és angol «határkörök» között. A keleti láncolatot alkotó *Bouganville*, *Choiseul* és *Isabel* szigetek (a hozzájuk tartozó kis szigetekkel együtt) német befolyás alatt állnak, míg a nyugati *Új-Georgia* vagy *Rubiana*, *Guadolcanar*, *San-Cristoval* és *Malaila* szigetek iránt szintén több mellékszigetekkel együtt az angolok viseltetnek különös érdekek.

Csupán Európában divó, terjedelmükben és hatályosságukban pontosan meghatározott uralkodási és politikai birtokviszonyokat ismerő olvasónak talán föl fognak tűnni a fentebb használt szavak: *hatás-kör*, *érdek-kör*, *befolyási-kör*, melyekhez még a *protektorátus* vagy «védelem» és a *megfigyelés* is tartoznak.

Mindezen szavak a politikai függés lazább, vagy szorosabb nezeit jelentik; czimek, melyeket a gyarmatosító hatalmak arra használnak, hogy valamely gyarmatnak elvileg elhatározott birtokba vételét előkészítsék, illetőleg annak tényleges kimondása és megvalósítása előtt bizonyos átmeneti állapotot létesítsenek. Jel-szavak, melyek alatt a fehér faj a szineszt függés alá juttatja erőszak nélkül. Az ilyen átmeneti birtokviszonyok igen alkalmasnak bizonyultak különösen két okból: először s a többi hatalmakat nem érintik oly kellemetlenül és érzékenyen, ha egy társ hatalom kijelenti, hogy «ezt és ezt az afrikai területet, vagy oceáni szigetet a mai naptól kezdve «védelem» vagy «megfigyelés» alá «veszem», mint ha azt mondaná, hogy «elfoglalom».

Más részt a jövődöbeli alattvalók érzékenységet sem sérítik: a különböző főnököknek hatalmi jogait egyelőre még tekintetbe veszik s az előnyomulás erőszak nélkül történvén, a benszülötteknek máskülönben természetes elenszegülési hajlamát nem keltik fel.

Legelsőben is hittérítőket küldenek a jövődöbeli gyarmatba. A vallásnak ezen tiszteletré és bámulatra méltó apostolai s nem ritkán vértanúi egyenkint, vagy csak kevesed magukkal és fegyvertelenül jelenvén meg, nem keltik föl a benszülöttek gyantáját. Szelid eljárásuk, minden emberi gyöngéségtől ment erkölcsös életmódjuk, bámulatos nyugalmuk és bátorságuk, valamint az emberföltéttségnek nimbusza által, mely őket mint láthatatlan és hatalmas lényekről szóló tanok szószólóit természet-szerűen körülveszi, csakhamar megalapítják és megszilárdítják tekintélyüket a vad törzsek előtt.

A megtérítettek közül később jó alattvalók válnak. A térítőt követi a kereskedő. A pénz embere merészség tekintetében a vallás emberével vetél-

kedik, mert sokszor egymagában minden segítség nélkül behatol oly területekre, melyeknek körülményeit még senki sem puhatolta ki, a melynek lakóiról nem tudhatja, hogy nem fognak-e iránta ellenségesen viselkedni.

Egy-egy nagyobb kereskedőhöz kiküldi «trader-eit» (megbízottjait), hogy puhatolják ki egy ilyen, még alig ismert terület természeti és kereskedelmi állapotait és szerezenek be annak kincseiből annyit, a mennyit csak lehet. Hogy ezt miként teszik meg, az az ő dolguk! Egy vitorlás, vagy más hajó oda viszi és ott hagyja őket és csak több hónap múlva tér vissza a beszerzett árukat fölvenni.

Minden perczben készen kell lennie a halálra, és nem is valami magasabb elvért, csupán a pénzért. Volt alkalmunk a Salamon-szigeten a «pénz harcosainak», a hogy a tradereket nevezni lehetne, életmódjával megismerkedni.

Mintán ekkép a térítő előkészítették a benszülött népséget a meghódolásra, meg a traderek által kezdeményezett kereskedelmi összeköttetés megismosodott és annak folytán kisebb telepítvények is származtak: a gyarmatosító hatalom elhatározza az addig csak «védelem» vagy «befolyásolt» terület tényleges birtokba vételét, ha ugyan talajánál és éghajlati tulajdonságainál fogva jövedelmezőnek, vagy más okokból hasznos gyarmatnak bizonyult.

A Salamon-szigetek tehát nem tartoznak eddig tényleg Német-illetőleg Angolországokhoz. Csak hatások alatt állnak. Minélfogva ott még mindenki vásárolhat a benszülöttektől föld-birtokot, a nélkül, hogy akár a német, akár az angol kormánytól, azaz hatóságuktól összeköttetésbe kellene lépnie. Ha az illető főnökkel megkötött szerződést valamely ottani hatóság megerősíti, az illető földterület birtoklása törvényes erejű. Természetes, hogy a más nemzetbeli vevő kiteszi magát annak az eshetőségnek, hogy a gyarmat tényleges meghódításakor tulajdonjoga el nem ismertetik, a mint több ültetvényes kárára már is megtörtént például Új-Guinea délkeleti részének angol gyarmattá nyilvánításakor.

Azon két szigeteske, melyet mi a Salamon-csoporthoz tartozók közül érintettünk, t. i. a *Szt. Anna* és *Ugi*, az angol befolyási területhez tartozik. Mind a kettő a fentebb említett, délkeleti irányban fekvő legvégsőbb nagy sziget, *San-Cristoval*, közelében fekszik. *Szt. Anna* annak délkeleti csücske mellett, *Ugi* a keleti oldalán.

Délután 3 óra felé haladtunk el *Szt. Anna* mellett. Tulajdonképen csak *Ugit* szándékoztunk érinteni. De, minthogy e szigettől még 70 tengeri mérföld választott el bennünket, s így az éj beállta előtt nem érkezhetünk volna oda, — tekintve az éjjeli hajózás veszedelmességét ily eléggé nem ismert és vezértűzek által járhatóvá nem tett partközeli vizekben, — elhatároztattuk, hogy azon nap *Szent-Anna* egyik öblében, *Port-Maryben* fogunk horgonyt vetni és

csak másnap reggel folytatjuk útunkat Ugi felé.

A míg a nevezett, óvalaku, korálgáttól körülfogott, mély és biztos kikötőnek szük bejáratahoz közeledtünk, alkalmunk volt az idylli nyugalomban, mintegy a tenger felszínén úszó sziget szépségében gyönyörködni. Szemünk itt

óriási műve áll előttünk: egy korálsziget. Egy domború hát, mely csak kevésse emelkedik a tenger színe fölé, fődve a legdúsabb pompában diszló növényzettel. Álmodozó, lengő kókuszpalmák csoportjai a partszélén, közben-közben hatalmas lombos fák és száz-féle bozót alkotnak egy, látszólag járhatatlan sűrűségű, sötét-

és a folytonos sűrűség által homokká örl. Ez a legtermékenyebb talaj. Ha a tengerről elhossa a fák és virágok magvait, azok ott megfogamznak és dús fejlődésnek indulnak.

Vajjon ide is előhaladt-e már az ember e magányos, félreeső özeáni szigetre? És ha vannak lakói, milyenek azok?

BÁTHORY ISTVÁN LENGYEL KIRÁLY FOGADJA A BÉKÉT KÉRŐ OROSZ KÜLDÖTTSEGET.

SKARGA PÉTER SZERZETES III. ZSIGMOND KIRÁLY ELŐTT SZÓNOKOL A KRAKKÓI SZÉKESEGYHÁZBAN.

MATEJKO FESTMÉNYEI.

nem találkozott bizarr alakzatu sziklatömegek és égnek meredő hegyek vad romantikájával. Nem a vulkanizmus erőszakos hatalma emelte ki e sziget alapjait a tenger mélységéből, felszínét hegy-völgyekre szagatva és reszeptve. Nem! Itt egy lassú, porszemet porszem után alkotó, de ezredévek óta szüntelenül folyó működés eredménye, a világ legparányibb építészének

zöld leplet. Egy fehér szegély választja el ezt az azur-kék tengertől, a hullámcsapás által összehalmozott korál törmelékéből alkotva. A mit a tengerfenék építészeti alkotnak, azon kővirányókat, melyek szépségben, megszámlálhatatlan változatosságban és szín pompában vetelkednek a föld színét borító természettel, széttördeli a hullámzó tenger. A törmelékét a partra hánnya

Mindezen kérdésekre feleletet kaptunk, mikor beérve a korál-öv képezte medencébe, horgonyt vetettünk. Az öböl partján egy látszólag egyedül álló barna kunyhót pillantottunk meg és csak, midőn élesebben néztünk oda, vettük észre, hogy a parti pálmáktól majdnem elrejtve egy egész falu fekszik annak közelében, elszórtan a fák és bozót között.

Egy szük csónak közeledett felénk, benne néhány meztelen, barna gyerkőc hatalmasan dolgozva forgatta az ügyetlen kis evezőket. Hátul egy nagy karimájú szalmakalapos matróz-féle fehér ember ült. Vajjon mit kereshet ez az ember itten? A hajóhoz érve, habozás nélkül jött fel hozzánk a lépcsőn. Látszott rajta, hogy

önerejéből élő, igazán «self-made man», a ki valószínűleg azon néhány benszülöttnek, a kik itt élnek, földtől ura.

Angolul beszélt, tehát lehetett vele értekezni. Elbeszélte, hogy ő itt az egyedüli «trader», és hogy európai ember. Évek óta él itt, távol minden fajrokontól. Jövedelmének nagyobb része

vitorlás hajója, mely sorra járja azon szigetek, a hol a traderek vannak és fölveszi az időközben általuk beszerzett koprát, vagy más kereskedelmi czikketeket, például békateknőket.

Körülbelül minden félévben egy-egy angol hajó is érinti a szigetet. Különben soha sem lát európai embert. Kérdeztük, hogy nem érzi-e

I. LAJOS MAGYAR ÉS LENGYEL KIRÁLY.

I. ULÁSZLÓ MAGYAR ÉS LENGYEL KIRÁLY.

A ZSIGMOND-HARANG FELHÚZÁSA ÉS AZ UDVAR JELENI ÉTÉBEN 1520-BAN, A KRAKKÓI SZÉKESEGYHÁZBAN.

MATEJKO FESTMÉNYEI.

vagy tudta már előre megérkezésünket, vagy pedig felismerve lobogónkat, semmi ellenséges szándékot sem tulajdonított megjelenésünknek. Egy egyszerű, műveletlen ember, kinek viselkedésében semmi alázatosság, tisztelt, vagy udvariasság sincs. Csupa hideg, megvető nyugalom jellemzi az olyan embert, kinek semmi szüksége valakinek jóvoltára, hogy megélhessen. Egy

a «kopra»-val való kereskedésből ered. A kopra kereskedelmi czikk, melyet a kókusz-pálma gyümölcséből nyernek. Annak belső húsos fehér részét elválasztják a héjától, kisebb darabokra tördelik és ebből a levegőn, később tűz fölött megszáritják. Ebből nyerik sajtolás útján az értékes kókusz-olajat. Minden 3-4 hónapban megjelenik itt Sydneyből egy nagy kereskedőház

fajrokonai társaságának hiányát. Nincs-e híjjával a legszükségesebb dolgoknak?

A trader azt felelé, hogy ő már megszokta ez életet, a melylyel igen meg van elégedve; nem is szűkölködik semmiben. Van háza, mely minden kényelemmel el van látva; földje, mely megtermi a yamot (a burgonyához hasonló ízű gyökér). Vannak disznai, melyek húst adnak, és

felesége, de csak egy; az művelő földet, rendben tartja a házat, főz; egyszerű végzi a munkát és — last not least — van dohányja, a mi fődolga.

A benszülöttelekről kedvező véleménye volt. Békés emberek, a mi már abból is kitetszik, hogy őt még nem etették meg, bár nézete szerint nem ellenségei az emberhúsnak. Azt hiszi, hogy más embert sem bántanának. Más szigetek lakossága ellen nem folytatnak harcot, legfőképp védik magukat, ha azok őket megtámadják. Azon kérdéseinkre azonban, hogy lehet-e tehát egészen fegyvertelenül a szigetre lépni, nem tudott egyenesen felelni. «Ha néhány fegyveres ember fogja az urakat kísérni, — mondá, — az mindenesetre több tiszteletet fog parancsolni a benszülötteknek, s az én tekintélyem is növelni fogja köztük.»

Ennélfogva, midőn a főherceg kíséretével és a vezetőként szolgáló traderrel, később pedig, a mint a hajó tisztja a partra szálltak, hogy naplementig egy rövid kirándulást tegyenek az érdekes szigeten, egy fegyveres matróz-csapat követte őket. A matrózok egyelőre a parton hagyták, hogy megjelenésük el ne riaszsa és bizalmatlanná ne tegye a benszülötteket. A tradernek igaza volt, a szigetlakók nem adtak rá alkalmat, hogy a matrózok segédelmét használják ellenük! Oly barátságosan és menten minden ellenséges indulatától viselték magukat salomoni embertársaink, a mint csak becsületes ember-évöktől kitelhetik.

Egy menedékesen a tengerbe merülő szép helyen siklottak csónakjaink. Néhány lépésnyire a parttól, a meddig a tenger árja fölér, már elkezdődött a sűrű, a sok esőzés következtében csodálatos bujasággal tenyésző őserdő. Vadgalambok turbékolása, papagályok rekedt rikkantása, fütty, süvöltés, éles, átható kiáltások, majd csupán egy hangból állva, majd meg valószínű zenei frázisokat alkotva, szóval mindenféle madárhangok szakították félbe az ünnepélyes csendet.

A legelső ház, melyhez jutottunk, a trader volt. Váza bambuszából, falai, födele és padozata pálmalevel-esikokból font gyékényekből könnyedén volt alkotva. Az egész építmény, mint a malajok-, és pápuák- és melanésiaiaknál általában szokás, rövid czölöpökön nyugszik, hogy a nedvesség ne be hatolhasson. Általában csak annyiban különbözött ez az európai ember által lakott kéjlik a vademberek kunyhóitól, hogy — a mint tulajdonosa magát kifejezé — el volt látva a szükséges kényelemmel.

Lássuk csak, hogy melyek voltak ezen «kényelmes» berendezésnek alkotórészei. A hálószobában egy fapadon kiterített gyékény, az ágy; a nappali szobában egy durván összetákolat asztal és két lóca, — ez a butorzat, a konyha felszerelése néhány fazék. A fazekakat valószínűleg traderné ő nagysága hozta magával kelengyeképen, mert ruhákat, fերմետűt és más ilyen — salomoni fogalmak szerint — fölösleges czikkeit az európai női tolettének nem hozott.

En azt hiszem, hogy ők ugyanazon okból nem viselnek ruhát, mint más, szintén meleg éghajlatú vidékek lakosai, t. i. szokásból, mert apáik is úgy tettek. Azért erkölcsi egy cseppet sem állnak gyöngébb lábón. Ha ily módon a Salomon-szigetbeli szépnem nem igen járhatja is a divatlapot, mégis alkotott magának egy divatot, melynek egyes czikkei a palais de printemps szolgáltatja, de nem a párisi, hanem a leg-gazdagabb, és egyszersmind legolcsóbb tavaszi palota: a forró földövi természet. A nők pálmalevel-sávolyokat aggnak egy zsinórra és csipők köre kötik. Ez ezután alsóruha, felsőruha, kötény, vagy diszítés, a hogy tetszik. A láb és kéz csuklóját parányi kis kagylókból készített füzérek veszik körül. A felsőkart egy nagy fehér kagylóból kivágott karika, és a fülcimpákat függők diszítik. Ezek tekintélyes nagyságú, dobszerű készülékből állnak, a melyet nem egyszerűen a füle aggnak, hanem abba beleillesztenek. Ezen czérra a fülcimpákat kilyukasztják és ezen lyukakat lassanként kitágítják. Az ilyen tetemesen bővített és tágitott kiadású fülcimpákat a salomoni férfiak csontpálcácskák és más ékességek beleillesztésén kívül igen praktikus dolgok elhelyezésére is használják, a melyekre nekik minden perczen szükségük van. T. i. a dohányzó szerek: pipa, dohányszelence, préselt dohány, stb. szépen elérnek feleségeik

fülcimpájában. Minden női fül egy-egy dohány-tőzsdébe is miniatúra.

Kár, hogy eddig még nem sikerült a füleiket annyira kitágítani, hogy a minden vad népfaj által kedvelt bétel-evés szükségeit: egy szelence a levelekbe burkolt bétel-dió-adagokkal és egy bambusz-doboz az ahhoz tartozó mézszel szintén el nem helyezhetők bennök. Azokat egy zacskóféle hálóban hordják a férfiak, a mi nagyon nehezükre esik, minthogy ninosenek hozzászokva a teherhordáshoz. Minden terhet csak a nők viselnek: ők végeznek minden mezei és házi munkát.

De most veszem észre, hogy egy nőről kezd-vén írni, a salomoni fülelógia rejtelmeibe tévedtem. Sietek visszatérni elkezdett tárgyamhoz. Hát bizony a becsületes traderné — dacára fehér ember voltának — derék jobb fele csokoládébarna. Ezen izlésért azonban senki se szólja meg a becsületes tradert, mert hát honnan kerithetett volna ő magának itt valami hasonbrü házastársat? Nem jön ide a legdesperálabb európai nő sem; legfőképp szürke nénikék.

A traderné éppen vadgalambot koppasztott, mikor egy fegyveres matróz-csapat élén beléptem a konyhába. Hanem azért ő menten kiolvasta a szemükből, hogy fegyveres voltunk mellett sem viseltetünk iránta ellenséges indulattal. Ennélfogva nagy fűrgén felugrott, a félig koppasztott galambot oda vágta valami fazékba és sietett, mint a ház asszonya, illő módon fogadni ritka vendégeit. Őt bizony senki sem tanította a magasabb leányiskolában a vendégfogadás szertartásaira. Ennélfogva az idővölést egészen egyszerűen végezte el. Oda állt élénk és barátságosan mosolyogva rága a — köténye szélét. Ha a szépséget a száj nagysága és a vendégfogadás szívességét a mosoly szélessége után itéljük meg, szép is és kiválóan vendég-szerető is volt a mi barna háziasszonyunk.

Miután végig néztük a házat kívül-belül, gondolkodtunk, hogy mi módon jutalmazzuk meg vendégszeretét. Egy fiatal kadét, a ki velem volt, mindjárt eltalálta a módját. Először is szivarkával kínálta meg, s ő úgy rágyújtott, mint egy férfi. Azután a kadét a vállait veregette meg, azt is elfogadta. Végre a zsebéből néhány színes szalagot húzott ki, a melyek a Sydneyben adott bálunknak valamely cőttilon-figurájából maradtak meg. Azokkal azután körülkötötte a barna menyecske göndör-köcsös haját és nyakát. Ő ezzel iszonyú szépnek tünt föl magának és nevetett végnélkül. Lehetett volna-e jobb tárgyat találni egy fénykép számára? Épen közel volt a hajó fényképezője, a ki mindig az első közé tartozik a partra szállók között. Oda hívtuk, ő egyszersiben felállította a csodakalitkát, megalakította a csoportot és — «tessék barátságos képet csinálni» — megvolt a fénykép! Exotikus egy társaság, a mely barátságos egyetértésben állt együtt, a traderné, barna potrohos gyerkőcök, tengerészisztek és matrózok, elegy-belegy! Benszülött embertársaink rendíthetetlen nyugalommal állottak a gép elé; látszott rajtuk, hogy nem ujság előttük a fényképezést.

BOMBARNAC KLAUDIUS.

EGY HIRLAPTUDÓSÍTÓ JEGYZŐKÖNYVE.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Francoziából fordította HUSZÁR IMRE.

(7-ik kötetemény.)

VII.

A vonat este hét óra helyett hét óra tizenhárom perczkor érkezett Kizil-Arvatba, a mely kétszáznegyvenkét verszinyire van a Kaspi-tengertől. E csekély késés a báró részéről tizenhárom tiltakozást eredményezett. Perczenként egyet.

A kizil-arvati állomáson két órát időzünk. Noha alkonyodni kezd, még sem tehetek okosabbat, mint hogy megtekintem e kék várost, a melyben több mint kétezer orosz, perzsa és turkoman lakik. Különböző kevés a látnivaló a városban, ép úgy, mint a környékén. Az egész vidéken nincs fa, még csak egyetlen pálma sincs; a síkságon csak legelők és egy silány paktól átszelt gabonaföldek vannak. A szerencse

úgy hozta magával, hogy Noltitz őrnagy társaságába, mondhatnám, kalauzolás alá kerültem. Nagyon egyszerűen kötöttünk ismeretséget. Alighogy a pályaház perronjára léptünk, az őrnagy felé mentem, ő meg én felém jött.

— «Uram, — mondám, — én francia vagyok. Névem Bombarnac Klaudius. A «XX-dik Század» megbízásából utazom. Ön Noltitz őrnagy az orosz hadseregben. Ön Pekingig utazik, én is. Én beszélek oroszul és igen valószínű, hogy ön is beszél francziánul.»

Az őrnagy igenlően intett. — «Nos hát, Noltitz őrnagy úr, a helyett, hogy a Közép-Ázsián keresztül hosszú úton idegenek maradjunk, nem tetszenék önnek, hogy valamivel több legyünk utitársaknál? Ön ezen országról tudja mindazt, a mit én nem tudok és rám nézve nagy élvezet lenne tanulni!»

— «Bombarnac úr, — felelé az őrnagy, — igen szívesen elfogadom ajánlatát.»

Aztán mosolyogva jegyzé meg: — «S aztán hogy én önt oktassam? ... Önök egyik legkiválóbb kritikusai, ha jól emlékszem, azt mondta, hogy a francziák csak azt szeretik tanulni, a mit már úgyis tudnak» ...

— «Látom, hogy ön ismeri Sainte Beuve-műveit, Noltitz őrnagy úr, és talán e kételkedő akadémikusnak általában véve igaza is volt. De én, részemről, kivétel vagyok e szabály alól és azt ohajtom megtanulni, a mit nem tudok. Így például az orosz Turkesztánról semmit sem tudok.»

— «Teljesen a rendelkezésére állok, — viszonzá az őrnagy, — és szerencsésnek fogom magamat érezni, ha elbeszélhetem önnek Annenkov tábornok hőstetteit, a melyeknek szentaniója voltam.»

— «Köszönöm, őrnagy úr. Nem is vártam egyebet egy oroszról egy francia irányában.»

— «És, — viszonzá az őrnagy, — ha megengedi, hogy a Danisev-nek egy híressé vált mondatát ismétljem: «Ez mindig így lesz, míg oroszok és francziák lesznek a világon.»

— «Sainte Beuve után ifjabb Dumas! — kiáltám. — Látom, őrnagy úr, hogy ön valószínű párisi» ...

— «Szent-Pétervárról, Bombarnac úr.»

És ezzel barátságosan kezét szorítottam. A legközelebbi perczben már a város felé indulunk, a melyről Noltitz őrnagytól a következő felvilágosításokat nyertem:

Annenkov tábornok 1885 vége felé fejezte be Kizil-Arvatnál a kétszáznegyvenöt kilométernyi első vonalszakasz építését. E vasúti szakaszról százhatszvan kilométernyit olyan sivatagon kellett építeni, a hol egy csöpp víz sincs. De mielőtt Noltitz őrnagy elmondta volna, hogyan létesült e rendkívüli mű, szükségesnek látta előadni azokat az okokat, a melyek Turkesztán meghódítását és az orosz birodalomhoz való csatoltatását fokozatosan előkészítették.

Az oroszok már 1854-ben egy szövetségi szerződés megkötésére kényszerítették a kínai khánt. Néhány év múlva tovább folytatták hódító utjukat kelet felé és 1860-tól 1864-ig terjedő hadjáratokkal megszerezték maguknak Kokhant és Bokharát. Két évvel később, az irdsari és zerebulehi útközetek után, a szamarkandi khánság is hatalmukba került.

Hátra volt még meghódítani Turkesztán déli részeit, főleg az Akhal-Teké oázis, a mely Perzsiával határos. E hódítást megkísérelték Szurakin és Lazarev tábornokok 1878-ban és 1879-ben, de tervük meghiúsult és a császár a híres Skobelevre, a plevnai hősrre bízta a vitéz turkoman törzsek legyőzését.

Skobelev partra szállt a mikhailovi kötőben, — az azon-ada még nem volt meg, — és Annenkov tábornok, Skobelevnek a sivatagon át való előnyomulásait megkönyvitendő, kiépítette azt a stratégiai vasútvonalat, mely tíz hó alatt elérte a kizil-arvati állomást.

Igy történt, hogy az oroszok e vasutat gyorsabban létesítették, mint az amerikaiak a Far-West vonalát. A vaspálya rendelkezése volt, hogy egyaránt szolgáljon úgy ipari, mint katonai célokra. Annenkov tábornok mindenekelőtt egy nagy külön vonatot rendezett be, a mely harmincznégy kocsiából állt. Ezek közül négy emeletes kocsiiban a tisztok, húsz emeletes kocsiiban a munkások és a katonák voltak elhelyezve, egy étkező-kocsi, négy konyha-kocsi, egy kórház-kocsi, egy távirtdo-kocsi, egy kovács-műhely-

Barátságosan kezét szorítottam.

Tizenegy óra és néhány percz.

«BOMBARNAC KLAUDIUS.»

kocsi, egy éléskamara-kocsi és egy tartalék-kocsi. E vonat volt Annenkov tábornok szállítható műhelye és egyszersmind kaszárnyája, a melyben ezeröt száz munkás, katona és hivatalnok lakott és étkezett. A vonat a sínek lerakásának előrehaladása szerint ismét tovább haladt. A munkások két szakaszra voltak beosztva: mind-egyik szakasz naponként hat óráig dolgozott, a környékbeli nép segélyével, a mely, számszerint tizenötezer ember, sátrak alatt tanyázott. A vonatot távirtdai sodrony kötötte össze Mikhailovval, honnell a Decanville rendszer szerint készült kis mellékvasúti vonatai szállították a síneket és a talpfákat.

Ily körülmények közt és mert a síkság egészen egyenes volt, átlag minden nap nyolcz kilométernyivel haladtak tovább, míg az Egyesült-Államok vasútpéteri munkáinak az átlagos napi előmenetel csak négy kilométerre rúgott. A napszám nem volt drága: havonként egyvenöt frankot kaptak az oázok munkásai, a bokharaiak pedig naponként fél frankot.

Igy szállították el Skobelev csapatait Kizil-Arvatig, aztán még százötven mérföldnyire Gök-Tepéig. E város csak a bástyáinak leromboltatása és tizenkétezer védelmezőjének lekasabolatása után adta meg magát, de az Akhal-Teké oáz az oroszok kezébe került. Az Atek oáz lakói erre csakhamar szintén meghódultak, annál készségesebben, mivel a császár segélyét kérték a merviek vezére, Kuli khán ellen. A merviek, számszerint kétszázötvenezeren, követték ellenfeleik példáját és a legelső mozdony 1886 júliusban megjelent Mervben.

— «Milyen szemmel nézték az angolok Oroszország előnyomulását Közép-Ázsiában?» — «Természetesen igen kancsal szemmel, — viszonzá Noltitz őrnagy, — elképzelheti, mikor az orosz vasutak a kínai vasutakkal köttetnek össze, nem pedig az indiaikkal! A transkaspiai vasút versenyre kelt azaz, a melyet Herat és Delhi közt építettek! Ezenfelül az angolok nem voltak oly szerencsésnek Afghanisztánban, mint mi voltunk Turkesztánban. Igaz, látta ön azt a gentlemant, a ki velünk utazik?» — «Látam, őrnagy úr. A neve Sir Francis Trevellyan of Trevellyan-Hall, Trevellyan-hireből.» — «Nos hát, Sir Francis Trevellyan csak szánalmas vállvonogatásokkal kísért kiesinylőt pillantásokat vet mindarra, a mit mi létesítettünk. Az ő személyében testesül meg a földjainak nagy féltékenysége és Angolország soha sem fog belenyugodni abba,

hogy a mi vasutaink Európától a Csöndes-tengerig terjedjenek, míg a brit vasutak az indiai tenger felébeszakadnak.»

Ez az érdekes beszélgetés körülbelül másfél óráig tartott, mialatt bejártuk Kizil-Arvat utcáit. Ideje volt visszatérnünk a pályaházba, a mint hogy az őrnaggyal együtt vissza is tértem.

Önként érthető, hogy ismeretségünk nem maradhatott ennyiben; összebészeltünk tehát, hogy az őrnagy odahagyja helyét a harmadik kocsi-ban és én mellettem foglal el egy helyet az elsőben.

Már is ugyanazon városban laktunk, ezentúl szomszédok leszünk ugyanegy házban, vagyis inkább jóbarátok ugyanazon szobában.

Este kilenczkor jelt adnak az indulásra, a vonat elhagyja Kizil-Arvatot és délkeletnek. Askhabad felé siet, a perzsa határszél hosszszában. Még mintegy fél óráig beszélgetek az őrnaggyal egyről-másról. Noltitz őrnagy figyelmeztet, hogy ha a nap még le nem ment volna, megpillanthatnám az ázsiai nagy és kis Balkán or-mait, a melyek a Krasznovodszki öböl felett emelkednek.

Utitársaink többsége már elhelyezkedett éjszakára az ülésekben, a melyeket egy leleményes készülék segélyével ágyakká lehet átalakítani. Az ember a fejét egy párnán nyugtathatja, beburkolódzhatik a takarójába és ha nem jól alszik, annak csak az lehet az oka, hogy a lelki-ismerete nem nyugodt.

Noltitz őrnagyt, úgy látszik, nem győtri a lelkiismerete, mert néhány perczel később, hogy egymásnak jó éjt kívántunk, már az igazak álmat aluszsa.

En csak azért maradok ébren, mert az elmém forrongásban van. A titokzatos ládára gondolok, meg a benne ülőre, és erősen felteszem magamban, hogy még ma éjjel érintkezésbe lépek vele. Ekkor eszembe jutott, hogy már más különbözők is utaztak ily rendkívüli módon. 1889-ben, 1891-ben és 1892-ben egy osztrák szabó, Zeitung Herman, egy ládában utazott Bécsből Párisba, Amsterdamból Brüsszelbe és Antwerpenből Krisztianába, meg egy barcelonai mátkapár is, Anglora Errés és Flora, szintén egyazon ládában utazott Spanyolországon és Franciaországon keresztül.

De az ovatosság parancsolja bevárnom, míg Popov végkép visszatér fülkéjébe. A vonat csak Gök-Tepében fog megállni, éjféltűni egy óra-kor. Remélem, hogy Kizil-Arvat és Gök-Tepé

közt Popov bizonyára jó fog aludni; ekkor lesz a kellő alkalom, vagy soha, végrehajtanom a tervemet.

De nini! egy gondolat! Hátha a ládában épen Zeitung ül, a kinek mestersége az éfélé utazás és a ki némi pénzt akar ily módon ki-préselni köznagyilelküségéből? ... Persze, hogy ő az ... nem is lehet más ... Az ördögbe! Zeitung új egyénisége nem épen érdekes! ... Pedig én nagyban számoltam a titokzatos utazóra ... No, de különben majd meglátjuk ... könnyen rá fogok ismerni a fénykepe után és talán még neki is hasznát vehetem.

Az elindulás után fél óra múlva a kocsin tornácán egy ajtó becsukódása azt jelentette, hogy vonatvezetőnk visszavonult a fülkéjébe. Mindamellet, hogy égetem a vágtyól, meglátogatni a podgyászkoosit, mégis türelemre szám-tam el magamat, mert lehetséges, hogy Popov még nem alszik elég mélyen.

Benn minden csöndes és a lámpák függönyén csak csekély világosság szűrődik át. Kinn az éjszaka nagyon sötét, a vonat robogása össze-vegyül az eléggé erős szél zúgásával.

Fölkelek, félretolom az egyik lámpa függönyét és megnézem az órámat.

Tizenegy óra és néhány percz. Még két órai időm van a gök-tepéi állomásig.

A percz elérkezett. Miután az ülések közt a kocsiajtóig lopódtam, azt csendesen kinyitom és ép oly csendesen becsukom magam után, a nélkül, hogy utitársaim meghallották, vagy valakit fölébresztettem volna.

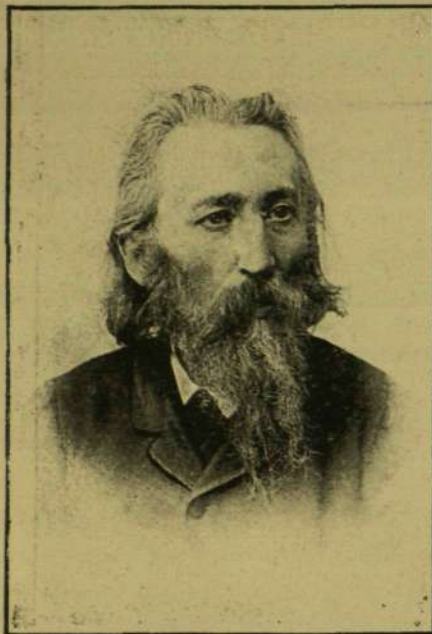
(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* A császár új yachtja, melyet Kopenhágában készítenek, már befejezéséhez közeleg. Sokkal nagyobb lesz, mint a jelenlegi yacht, 10,000 lóerjű géppel, 370 láb hosszú s 50 láb széles. Az építési költséget harmadfél millió forintra irányozták elő. Neve «Standard» lesz.

* Az Egyesült-Államok elnökének, Clevelandnak kis leánya született, kiről feljegyezték, hogy az első gyermek általában, ki a washingtoni fehér házban látta meg a napvilágot.

* A londoni kódkhoz hasonló tüneményt észleltek közelebb Melbourneben is. Oly sűrű köd volt e tisztá levegőjéről híres városban, hogy a közlekedés az utcán és folyón egészen fennakadt.

Élete legutóbbi éveiben készült fénykép után.

MATEJKO JANOS.

BÁTHORY ENDRE BIBORNIK, ERDÉLYI FEJEDELEM.

LENGYEL NŐI ARCZÉP.

II. ZSIGMOND ÁGOST MEGLÁTOGATJA RADZIWIŁL BORRÁLA GRÓFNÉT, KIVEL TITOKBAN EGYBEKELT.

JÓSLATOT MONDÓ UKRAJNAI GUSZLÁR AZ ŰSIDŐKÉBEN.

MATEJKO FESTMÉNYEI.

A WINDISCHGRÄTZEK MINT MAGYAR INDIGENÁK.

Az osztrák politikai és kormányválság által e napokban oly hirtelenül a parlamenti szereplés színpadára állított Windischgrätz Alfréd herceg neve nem idegen a magyar főrangú családok nemzedékrendjében, s az Eszterházyakon, Dessewfyeken, Erdődyeken, Serényieken kívül is, nem egy előkelő nemzetségünkkel van atyafiságban. S ha e név mégis idegenül hangzik a magyar nemzet fülében, annak oka az a szereplés, mely a jelenlegi hercege nagyatya emlékéhez fűződik szabadságharcunk leverésében, mint egyik tagjához annak a katonai triumvirátusnak, melynek a népszellem a reakció hagyományos «WIR»-jében (Windischgrätz, Jelliasich, Radeczky) emelt jelképet.

Pedig ennek a grammatikai symbolumnak a magyar nemzeti törekvésekkel szemben épen nem a legelfogultabb és legellenségesebb beütése az, mely a Windischgrätz nevet jelzi. Az egykori osztrák hadvezér forradalmi szereplése felett pálcát törhet a szabad nemzetek ítélte. De azt nem feledheti, hogy merev katona létere ő volt az, a ki Lengyelország feldarabolásának is azzal a nyílt meggyőződéssel szegült ellene, hogy «a tisztességtelenség a politikában sem teremhet jó gyümölcsöket».

És mikor az «enrichissez vous» (gazdagodjatok) léha jelszava alatt a gründolás és spekuláció sovár nyereséglázában égő korrupció tetőpontján megtörtént, hogy az agg hadvezér hitelrészvényei is kétszeres árfolyamra szöktek fel s tanácsadói igyekeztek rábírní, hogy adjon túl papírjain, a büszke főúr a következő jellemző válaszzal utasította el az ajánlatot. «Egy Windischgrätz, — úgy mond, — nem üzérkedhetik. Megvettem a papirokat, mert azt mondták nekem, hogy a hitelintézet megalapítása a közügy javára válik, s azzal punktum.»

Főlemlítették most a lapok a Windischgrätz-család azon régi előjogát, mely tagjainak a katonakötelezettség alól való mentességét örök időkre biztosította. Tudjuk, hogy ez előjogot soha nem vették komolyan a Windischgrätzek, s Bécs híres katonai diktátora óta minden Windischgrätz katona volt. Érdekes azonban e fényes katonai pálya múltjából egy vonás, mely világot vet arra a nehéz próbára, melyben a harci dicsőség babérai teremnek. Az O'Reilly lovas ezred, melynek parancsnoka Windischgrätz volt, az 1812-diki Oroszország elleni háborúban három zászlót veszített. Ferenc császár, az 1813-dik évi morvaországi hadgyakorlatokon azt a büntetést szabta az ezredre, hogy mindaddig zászló nélkül vonuljon ki, míg csak valamely hősiesség fegyvertény által nem rehabilitálja magát. A nehéz büntetés súlyát hogy nem sokáig viselte az ezred, azt egyenesen Windischgrätz bátorságának és katonai talentumának köszönhette, ki később azt a kedvezményt is kinyerte a császártól, hogy ezrede ügyében bármikor bejelentés nélkül, teljes felszerelésben léphetett uralkodója elé.

A tábornok életéből nem utolsó érdekességű adat különben, hogy ő volt, a ki a monarchiába az első szivarokat behozta Belgiumból, hol ifjú korában hosszabb ideig tartózkodott, s hol azokat egy spanyol diplomatától kapta.

A Windischgrätzek magyar indigenátusa különben már Gottlieb nevű ősüktől származik 1655-ből, a ki először lépett át a katolikus vallásra is. Neve, mint a Nádasdy-, Zrinyi-, Frangepán-féle hűtlenségi pörben delegált bíróság egyik tagjává, magyar szempontból nem sokkal népszerűbb, mint a szabadságharcunk történetében oly emlékezetes szerepet vitt utódáé; de azt is föl kell említenünk, hogy később őt is beváldolták Lipót császár előtt, hogy Pozsonyban az elégedetlennel titkos összejöveteleket tart s csak a császár bizalmának köszönhetette épségben maradását.

Ennek a Gottliebnek, kinek nevét, mint költőt is örzi néhány kéziratban maradt verse a családi levéltárban, egyik fia, Lipót, már mint magyar mágnás kap meghívót 1741-ben Mária Teréziától a koronázó országgyűlésre; míg másik fiának, Ernőnek, híressé vált egy párviadala, melyet Schönborn gróffal, a bambergi püspökség coadjutorával, vívott, a kivel egy gyűlésen szólalkozott össze. A párbajt a bécsi Augustiner-Platzon vívták meg s a párbaj következtében a pápa Schönborn grófot oly büntetéssel

sújtotta, hogy mindig papi öltönyben legyen kénytelen járni.

Nagy érdeklődést keltett a múlt században és e század elején egy nagy pör, melyet a Windischgrätzek, mint a friedlandi herceg, Wallenstein nőági örökösai a fiskus ellen indítottak, a mely Wallenstein halálakor annak javait bevonta volt. Milliók forogtak a perben koczkan, mely csaknem száz évig húzódott el s egyike maradt minden idők legnagyobb póreinek. Már II. József császár egyezséget ajánlott a családnak s e czéleből kárpótlásul egy dél-magyarországi nagyobb uradalmat kínált oda, melyet azonban a család nem fogadott el. Mikor a pör tárgyalásra került, a törvényszék kimondta az elévülést. Ferenc császár azonban nem akart élni az elévülés kifogásával s azt indítványozta, hogy választott bíróság elé vigyek az ügyet, melybe mindenik fél 3—3 tagot válasszon, egy ezek által közösen választandó elnök alatt. De mielőtt még ez indítvány felett határoztak volna, Ferenc császár meghalt s a jogászközönség nagy érdeklődéssel kísérte pör sorsa újra függőben maradt.

Részben ez a pör, részben egyéb körülmények egy időre elidegenítették a Windischgrätz családot a dynastiától. Legalább a múlt századbeli Windischgrätz József mindvégig ellensége

Eskert II. prágai fényképe után.

WINDISCHGRÄTZ ALFRÉD HERCEGE.

maradt József császár személyének, habár a császár őt nagyra becsülte, a mit az is mutat, hogy csupán hét példányban sajátkezűleg írt politikai végrendeletének egyik példányát is megküldte számára. A herceg férje volt a rendkívül művelt szelleméről s nagy szépségéről a bécsi salonokban általán kedvelt Erdődy Jozefa grófnőnek, Erdődy Miklós gróf leányának, a kivel aztán követte Párisba Mária Antoniat, mint ennek udvarmestere. A szép Erdődy grófnő Párisban is egyik kiváló tagja volt a főúri salonoknak, s a francia elmésség nevére hízelgő szójátékot faragott, mikor Windischgrätz helyett madame «Vingt mille graces»-nek nevezte el. Nehány év múlva azonban megtörve, mellbetegesen tért haza Párisból s meghalt alig 29 éves korában, mint a sorvasztó tüdővész áldozata. Az udvari legendák tudni vélik, hogy József császár melyebb vonalmat táplált a szép magyar főrangú nő iránt. Annyi áll, hogy utolsó napjaiban alig mozdult el ágya mellől s maga olvasott fel neki szórakoztatásul.

Az özvegygé lett férj is sokat beszélgetett magáról hőbortos különczködéséről, melyben bizonyos mértékű genialitás mellett, jó sok csodabogar is nyilvánult. Egyik kedvenc eszméje volt, hogy miként lehetne a perkedéseket megszüntetni, illetőleg oly szerződési formulákat találni fel, melyek minden kétes magyarázatot kizárjanak. E kérdésről könyvet írt és pályadíjakat is tűzött ki, s állandó levelezésben állt Kantall és Condorcetval. Másik rögeszméje

volt, hogy az emberi gondolkodás minden tárgya szigorú matematikai elvekre vezethető vissza. Ezt az elméletét is közölte a párisi, edinburghi, baseli s német egyetemekkel, melyeket felhívott, hogy döntsenek egy e tárgyban hirdett pályázata ügyében, melynek díját egyidejűleg letétbe helyezte bécsi bankáránál. A határidő azonban elmúlt s a pályakérdésre egyetlen egy munkát sem érkezett be. Mikor a herceg halálát érezte közeledni, zenekarát a mellékszobába rendelte s ennek hangjai mellett lehetett ki excentrikus tervezetéseivel tépelődő lelkét.

Windischgrätz Alfréd hercegről kevesen tudják, hogy gyermekora egy részét nálunk töltötte. Atyja, szintén Alfréd herceg, a korlátkői uradalom birtokosa, a hatvanas évek elején Pesten volt brigadéros, mint egyike azon öt fiúnak, kiket a 48-iki szerepléséről ismeretes hadvezér maga után hagyott. Azokban a vezetés időkből a fiúk közül három harcolt apja oldalán Bécs alatt és Magyarországon, kettő pedig Radeczkyt követte Olaszországba.

E fiúk egyike, Lajos herceg által jutottak a Windischgrätzek Sáros-Patak birtokába is, mint Bretzenheim Karolin hercegnő örökösai. Windischgrätz Lajos herceg Dessewffy Valéria grófnőt bírta nőül, míg egyik fiú, József, Taglioni híres tánczosnővel lépett morganikus házasságra. Windischgrätz Alfréd herceg azonban, bár szintén magyar indigena, a magyar főrendiháznak többé nem tagja, mert az 1885: VII. t.-cz. 2. §-a 2-ik kikezdése értelmében az osztrák főrendiházba vétette föl magát.

V. S.

WINDISCHGRÄTZ ALFRÉD HERCEGE.

Taaffe grófnak másfél évtizednél tovább tartott kormányzása után új emberek veszik át Ausztriában az állam sorsának vezetésére rendelt alkotmányos hatalmat. A különböző pártok érdekösszegeződéséből támadt új kormányt az elnökségre előre kiszemelt Windischgrätz Alfréd herceg állítja össze s terjeszti Ő felsége elé, ki a javasolt névsort bizonyára elfogadja s az új minisztériumot néhány nap alatt ki is nevezi.

Windischgrätz Alfréd herceg előkelő szerepet vitt ugyan eddig is a Lajthán túli alkotmányos életben; de annyira soha sem állt előtérben, hogy ez állásra való kiszemelését eleve is meg lehetett volna jósolni. Minden azt mutatja, hogy fönt és alant inkább személyes tulajdonai és pártion kívüli állása folytán fordult felé a bizalom, mint voltaképpeni szereplése révén. De így is örvendetes jelenségül jegyezhető föl, hogy mind az udvar, mind az osztrák pártok megnyugvással látják Windischgrätz herceg kormányra lépését, s a magyar politikai körök is kedvezőleg vannak irányta hangolva.

E nevezetes esemény alkalmából időszzerű, sőt szükséges mennél több oldalról megvilágítva látnunk személyét és múltját annak a férfúnak, kinek működése, ha kormányelnök lesz, sok ponton fog érintkezni Magyarország állami életével.

Windischgrätz Alfréd herceg (Waldstein bárója, stb.) ez idő szerint feje annak az igen régi és nagy tekintélyű német főnemese családnak, mely Stíriának Windischgrätz nevű helységéből származik, s melynek okiratilag kimutatható őse, Windischgrätz Ulrik, 1242-ben I. Ulrik weimar-orlamünde grófnak, Krajna és Isztria örgrófjának a sarjadékául említették. A család tagjai közül épen úgy váltak ki nevezetes hadvezérek, mint a tudományok és művészetek pártfogói. Az osztrák miniszterelnökké lett nagyatya, Alfréd herceg altábornagy is hadvezér volt 1848-ban, valamint atya, szintén Alfréd herceg, hasonlóan a katonai pályán szerepelt előbb 1848/9-ben, majd 1866-ban, mikor a königrázi ütközetben, mint brigádaparancsnok, súlyos sebeket kapott.

Windischgrätz herceg most 42 éves. Fényes neveltetését ő maga igen szorgalmas tanulással fejezte be, oly jelesen végezve jogi tanulmányait részint a berni, részint a prágai egyetemen, hogy 1877-ben az összes jogi tudományokból tudori oklevelet nyert, de már egy évvel előbb örökölte atya után az osztrák főrendiházi örökös tagságot s e révén az egyetemből nyomban a politikai élet színterére lépett át.

Mint eschországi főnemese 1883-ban tagjává lett a cseh tartománygyűlésnek is, s az is ma-

radt mind maig. Nem nagy szónok, de, mikor szükségét látja, mindig kész elmondani nézetét, s ilyenkor szívesen hallgatják, mert fejtegetéseinek nyugodtsága és világossága, úgy szintén higgadt és békés modora miatt általános becsülésben részesül úgy a cseh tartománygyűlésen, mint a bécsi főrendiházban. Első nagyobb beszédét 1883-ban a cseh tartománygyűlésen tartotta a Rieger választási javaslatának tárgyalásakor. Ő is szükségesnek mondta a választási törvény módosítását s egybekötött így nyilatkozott: «A választás rendjét nem lehet egy csapással megcsinálni, valamint örök érvényű választási rend sem alkotható. A választási rendet a népesedési mozgalomhoz kell alkalmazni... Olyan alkotmányi törvények, melyek nem a népből gyökereznek, nem lehetnek tartósak.» Egyéb föllépései közül egyik legnevezetesebb az, mikor az «ifjú csehek» agyonbeszélő szándéka ellen szólalt föl, meg mikor a kiegyezési munka folytatásának elnapolása ellen tiltakozott.

Évek óta tagja a herceg az osztrák delegációnak, melynek a múlt évi ülészakon elnöke is volt. E bizottsági ülések egyikén történt, hogy Klaius delegátus támadást intézett a magyar országos bizottság ellen s a többség arra szavazott, hogy Klaius az elnök tiltakozása ellenére is folytassa támadó beszédét. Ekkor Windischgrätz rögtön le akarta tenni elnöki méltóságát és csak Pleiner közvetítő föllépésének sikerült őt e lemondás visszavonására rábírnia. Windischgrätz herceg az osztrák főrendiházban is elnöke, Csarotyrski Konstantin herceg halála óta, 1883-ban a birodalmi törvényszéknek is állandó tagjává nevezetett ki. 1884 óta az arany gyapjas rend vitéze, 1892 óta pedig valóságos b. t. tanácsos. Házasságra 1877-ben lépett Auersperg Gabriella hercegnővel. Őt gyermeke van, kik közül egy fiú s négy leány. Elődeitől némileg eltűnt annyiban, hogy nem annyira a katonai pályára, mint inkább a politikai élet és a tudományok iránt viseltetik kiválóbb vonzalmat.

BAROSS GÁBOR MAUZOLEUMA.

Baross Gábor, nagyemlékű kereskedelemügyi miniszterünk hamvainak méltó elhelyezéséről utódja, Lukács Béla mostani kereskedelemügyi miniszter kegyelettel gondoskodott, a mikor sikeres lépéseket tett az iránt, hogy az elhunyt jeles férfinak a nemzet síremlékét emeljen.

A volt miniszter családjának kívánságára, Illava mellett, Klobusicz község szerény temetője, mely a trencséni magaslatok kies és regényes oldalán terül el, szemeltetett ki a síremlék föllállítására, szemben az elhunyt miniszter kedvelt nyári tartózkodási helyével.

A síremlék külsejét fénykép után készült rajzunk tünteti föl. Belseje, a külső alakításnak megfelelőleg kupolával fedett négyszögletes térség, melynek középső, mélyebb részében fog a koporsó a jövő év tavaszán elhelyeztetni, a falakon pedig a nagyszámú díszes koszorúk. A koporsó helye mellett van még egy boltozott üreg is, koporsók elhelyezésére fentartva.

Az épület külső kiképzése, tekintettel a vadregényes környékre, erőteljes, de egyszerű; a tagozatok a korai francia renaissance műformák, a díszítés pedig a családi cimzer motívumainak felhasználását látattatik. A falak faragott kövel és sajtolt téglával burkolt téglafalazatból készültek; a külső kupola vörös lézzel van fedve, és magassága a talajtól mintegy 12 méter.

A síremlék tervezésével és fölépítésével Berczik Gyula építész és műszaki tanácsos, az ellenőrzéssel Kolbenheyer Viktor kir. mérnök, a munkák végrehajtásával pedig Feigler Sándor jónévű pozsonyi építőmester volt megbízva.

Az építkezés költsége 14,050 ft.

A halottnak jövő tavasszal a mauzoleumba leendő átszállításakor Trencsénmege rendkívüli közgyűlést tart, mely alkalommal Baross Gábornak a megyeház nagyterme számára Komlóssy által festett életnagyságú arcképe, Pruzsinnai pedig az elhunyt miniszter szülőházára illesztett emléktábla fog lelepleztetni. Így a kegyelet egyszerre hármas ünnepeléssel fog adózni a felejthetetlen halott emlékének.

JÓKAI ÖTVEN ÉVES IRÓI JUBILEUMA ÉS ÖSSZES MŰVEINEK DISZKIADÁSA.

Jókai irói jubileumának emlékére tisztelői kiadják összes szépirodalmi műveit, díszes kiállításban. Kiadják, hogy a magyar nemzet a nagy költő műveinek oly gyűjteményét bírassa, melyet még maga a költő rendez sajtó alá; kiadják, hogy jövedelméből illő tiszteletdíjban részesítsék a költőt. A jubileum-rendező bizottság e napokban küldte szét a felhívást az egész országba, mely kétségek nélkül meg is fogja hallani minden zugában. Legfelsőbb helyen azonnal meghallották; az első aláírók közt van Erzsébet királyné, és József főherceg. A hatóságok közül is többen elhatározták már eddig is, hogy megszerzik a nagy és becses gyűjteményt. Ezek a példák hatni fognak, s a jubileumi ünnepély impozáns voltát bizonyára az érdeklődés fogja még csak igazán emelni, mely rajta lesz, hogy a nagy költő művei minél jobban elterjedjenek az országban.

A lelkes hangú fölhívás a nagy bizottság tagjai irták alá: József főherceg védnök, b. Eötvös Loránd elnök, Beöthy Zsolt titkár, Vaszary Kólos és b. Vay Miklós díszelnökök, valamint az összes alelnökök és titkárok. A fölhívás így hangzik:

«Egy gondolat kapta meg legjobban mind az elméket, — mondja a fölhívás, — a melyek ez ünnep előkészítésében részt vettek, a gondolat: országos ünnepet ilve emléket is adni e napról és benne egyszerűsággal kettős értelmű jutalmat, az ünneplendőknek az ő saját alkotása révén.

Megállított fejére két ágóból fonnai koszorút: egy ágóból, a mely díszíti, és egyből, mely védi és óvja. Egy ág az erkölcsi dísz, egy ág az anyagi jutalom s a kettő ölelközvén a költő homlokán, hirdesse nemzetét háláját s az ő dicsőségét egyben.

Allana pedig az emlékek összes eddig megírt és az ünnep lezárásáig megírandó munkáinak nemzeti díszkiadásából. Az egész Jókai, a mit az ő szelleme ötven év alatt létrehozott, együtt mint impozáns képe egy nagy pályának, szemünk elé állítva ez óriási, e korszakos munkatér, ez írói hatalmasság, e fenomenális pályafutás, mint a költőnek dicsőség és jutalma.

Maradandó becsü emlékek legyen az, a melylyel mi a jubileum napját az irodalom történetébe beiktatjuk. Örök időkre szóló, beszédes mű, a mely a költőről és az ő génuszát megbecsülő nemzetről több dicsőséget fog hirdetni jövőendő századoknak, mint bármennyi lelkes üdvözlő beszéd, ékes, virágos, ünnepi töszt. Úgy óhajtunk, hogy ezuttal az összeg, a melyet vármegyék, városok, egyesületek, testületek más alkalomkor jubileumi bankettre és külső czifraságokra fordítanak, hasznos, érdemes emlékek szolgáljon alapul. Ebből a pénzből készüljön el a díszkiadás, a melylyel magunkat ajándékozunk meg és teljen ki az a tiszteletdíj, a melyet a felszázadon keresztül szüntelenül nekünk dolgozó költőnek még mindig a tartózkodás érzetével átnyújtunk.

Mert a kiadás árának a fele fedezze a kiadás költségét, fele pedig legyen a költőnek a nemzettől veendő tiszteletdíja.

Ezer aláírásra van szükség, hogy e kiadás létrejöjjön; az előfizetési ár 200 ft és így 100,000 ft lesz a tiszteletdíj.

Erre az aláírásra, erre a szép, nagy és hálás cselekedetre hívjuk fel Jókai Mór tisztelőinek fényes táborát.

Nem arra szőlünk benneteket, ó magyarok, hogy ajándékot, hogy alamizsnát adjatok annak, a ki a ti szolgálatotokban szerzett halhatatlanságot; ezt már megtettétek ti is másokkal, megtették más nemzetek is. Hanem szőlünk arra, szőljük a magyar értelmiség virágát arra, hogy ketten egymást fölmagasztaljátok; a költő kezetebe tévén egy nagy élet nagy munkáját, ti pedig a költő kezébe érte az elismerést.

A ki ifjúságunkat búbajos szavával megarna; a ki lelkiünk táplálta reménytelen időkben; a ki örömrünk, a ki gyönyörünk, a ki vigaszunk volt életünk minden szakában; a ki

áldásunk volt, megtöltvén a szellem, az erkölcs, a hit, a fölemelkedés, a bafafiság kincseivel a mi szívünk tárait; Gyertek mind, öregek, ifjak, urak, polgárok, hódoljunk neki mi viszont, aranyozzuk meg élete alkotmányát szeretetünk, lelkesedésünk örök ifjúságával.

Mely magyar kölyves-ház, mely magyar asztal nem üres az ő összes munkáinak e nemzeti díszkiadása, az ő jubileuma e kedves emlékek nélkül?

A kinek a házában már van Jókai-ja — ha részben, ha egészben — az juttassa azt, a mije van, a nálánál szegényebbeknek és siessen hozzánk, hogy biztosítsa magának az örömmünepi kiadást.

És nem csak egyházi föméltségek, nem csak főurak, nem csak egyesek, kiket a sors vagy szorgalom a bőség áldásaihoz juttatott, bármely rendben legyenek is, hanem ti városok, közhatalóságok, testületek és vállalatok: mind halljátok meg a szózatunkat és siessetek aláírásokkal lehetővé tenni és biztosítani e lelkes vállalkozást, juttatván törvényhatósági, városi, egyesületi, intézeti, iskolai könyvtáraknak ebből a szép és nemes emlékből egy-egy példányt, hogy mindenütt legyen fogható jel és szózatos hirdetője a léleknek, mely mindnyájunkban lakozik. Hadd mondják el később is, kezökben vévén a nemzeti díszkiadás egy-egy példányát, késő ivadékok:

«Az a nemzedék tudta a köteleességét és teljesítette is azok iránt, a kik eredményesen szolgálták a nemzet dicsőségét.»

A nemzeti kiadás megszerkesztését, rendezését, szakszerű beosztását maga Jókai Mór, a jubilász szerző, volt szíves magára vállalni. A nagyobb és kiválóbb művek elé ő maga ír előszót, a melyben elmondja, hogy keletkezett benne egy-egy regénytárgy, kik azok az alakok, a melyeket mintázott, mennyi bennük a történelmi igazság; azoknál irodalom-történeti és a kort megvilágosító jegyzetekkel maga fogja a köteteket kísélni.

A nemzeti díszkiadás nagy 8-rét alakban, finom, famentes papíron, szép, könnyen olvasható garmond betűkkel nyomatva fog megjelenni.

Terjedelme 2000 ív, mely mintegy 100 husz-husz íves kötetbe lesz arányosan felosztva. A közrebecsítés úgy van tervezve, hogy évenként 20 kötet jelenik meg, mely félévénként, 10—10 kötetként fog az előfizetőknek megküldetni, úgy, hogy az egész kiadás öt év alatt teljesen meg fog jelenni.

Az első 10 kötet közrebecsítése 1894 tavaszára van tervezve; azontúl rendszeren félévénként, tavasszal és őszszel fog 10—10 kötet megjelenni.

A nemzeti díszkiadás minden példányra számozva lesz és az első kötetben az előfizető nevével ellátva. Minden példányhoz a szerző fönyemzetű arcképe, Jókai Mór sajátkezű névaláírásával fog csatoltatni.

A nemzeti díszkiadás egy példányának előfizetési ára 200 ftban van megállapítva, mely összeg fele a szerző írói tiszteletdíja lesz, míg másik fele a művek előállítására fog fordítottatni.

A nemzeti díszkiadásból csak annyi példány fog nyomtatni, a hány előfizetője lesz. Könyvtársi forgalomba ezen kiadás egyáltalában nem fog bocsátatni és az előfizetési határidő alkalmas időben bezáratván — többé a kiadás nem lesz beszeresethető.

Az előfizetési összegek a Belvárosi Takarékpénztár-Részvénytársasághoz Budapestre, (Koronaherzeg-utca 3. sz.) küldendők.

A nemzeti díszkiadás kezelésével és a példányok szétküldésével a Révai testvérek könyvkiadói cég van megbízva (Budapest, váci-utca 1. sz.). Az aláírási ívek a Jókai-jubileumi bizottsághoz címezve, Budapestre, Koronaherzeg-utca 3. sz. alá küldendők.

A kiadásra beérkező előfizetések nyilvánosan fognak nyugtáztatni a hazai lapokban; azonfelül a kiadás egyik közelebb megjelenő köteté az összes aláírók névjegyzékét fogja közölni.

Mint hogy ily nagyszabású vállalatnál úgy könyveszeti, mint irodalomtörténeti és nyomdászati szempontból egyaránt kívánatos, hogy abból néhány példány kiváló díszes amateur-kiadásban készüljön el — mindazon irodalombarátok számára, kik azt megrendelik — rendkívül fényesen kiállított különleges finom papíron nyomtatott példányok fognak készülni, annyi példányban, a hány megrendelő érkezik azokra. Ily amateur-diszkiadást 500 ftban van megállapítva.

Az első megrendelők.

A királyné már e hó 7-ikén beküldte aláírását a Jókai műveiből rendezendő nemzeti díszkiadásra. Annál örvedetesebb ez a megrendelés, mert a királyné, a nélkül, hogy a bizottság bármely uton is felszólította volna a jubileumban való részvételre, a nélkül, hogy bármilyen közvetítő formára lett volna szükség. — értesítve a mozgalomról és a díszkiadás tervbe vételéről, egyedül nemes és fenkelt lelkének sugallatára hallgatva, határozta el magát, hogy Jókai műveiből egy amateur-példányt megrendel. A végrehajtó bizottság ugyanis épen azon volt, hogy a felhívás egy díszesebb példányt juttassa a királynéhoz és a késedelem tisztán technikai okokon mult. De a királynénak nincs szüksége közvetítőre. A megrendelés, a mely közvetlenül a Révai-Testvérekhez érkezett, így hangzik:

1. Erzsébet királyné, diszkiadóra . . . 500 ft.
2. Báró Noposa főudvarmester . . . 200 ft.

A nemzeti díszkiadásra a Jókai-jubileum végrehajtó-bizottságához eddig a következő előfizetések érkeztek be:

József főherceg 3 példányval, Vaszary Kólos hercegprimás 2 péld., Belvárosi polgári kör 1 péld., Brázy Kálmán 1 péld., Jakabfalvy Gyula kuriai bíró 1 péld., Szepessy Gyula 1 péld., Széchenyi Gyula gr. m. kir. főajtónálló mester 1 péld., Deutsch Samu 1 péld., Szmracsányi Pál szepesi püspök 1 péld., Deutsch Ignác és fia 1 péld., Apponyi Sándor gróf 1 péld., Tóth László (Kőbánya) 1 példány, Kollár Mihály (Esztergom) 1 péld., Ifj. Deutsch József 1 péld., Nikolics Fedor báró 1 péld., Pallavicini Ede őrgrof 1 péld., Szlavy József koronaőr 1 péld., Eötvös Lorand báró 1 péld., Hegedüs Sándor 1 péld., Megyeri Krausz René 1 péld.

A teljes kiadás egy-egy példányára újabban a következők fizettek e-ó a bizottságnál: Ehrlich Mózes, Ország Sándor, Schweiger Adolf, Forster Gyula, Lobkovitz Rudolf herceg, báró Bánffy Dezső, Barkas Géza, dr. Turnovszky Jenő, Groedel Armin, Emmer Kornél dr. Idős Zichy N. János gróf, Nádasdy Ferencz gróf, Nógrádmegyei Népközségi (Losonc), Steiner Fülöp püspök, Tornyai Schossberger Henrik, Kramer Sámuel, Nákó Kálmán gróf, Gruner Dávid, Schlesinger és Polakovits, Pesti Lloyd társaság, Garai Károly, Darányi Albert, Roglat Pilaszanovics József, Szilágyi Dezső, Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár, Révai Lajos dr., Somorja város, a magyar mérnök és építész-egyesület, Tomori Anasztáz.

Az első kaszinó, mely Jókai műveit megrendelte, a budapesti katonatiszti kaszinó.

Megrendeléseket Jókai Mór összes műveire a «Vasárnapi Ujság» szerkesztősége is elfogad.

Az ünnepély programja.

A jubileumi ünnepélyek január 5-ikén este díszelőadással kezdődnek az operában (a nemzeti színház és opera tagjai együtt) és a népszínházban.

Január 6-án délelőtt 10 órakor díszülés a Vigadóban. Eötvös Lorand báró ünnepi megnyitó beszéde után küldöttség megy Jókaiért. Következik Komócsy József jubileumi ódája; Jókait az elnök üdvözi a nemzet nevében. A kormány üdvözlöje; az akadémia tisztelgése; a főváros ányújtja a díszpolgári oklevelet; az írók tisztelgése; (Kisfaludy- és Petőfi-társaságok és az Otthon együtt.) A magyar nők üdvözlő Jókait. A művészek átadják díszalbmjukat. Az egyetemi ifjúság tisztelgése. A többi küldöttségek egymásután elvonulnak Jókai előtt.

A programban esetleg változás is lesz, a mennyiben valószínű, hogy az ünnep protektora, József főherceg családjával szintén jelen lesz és üdvözi Jókait.

Este 8 órakor a Vigadó összes termeiben nagy estély, melyen Jókai az összes küldöttségek tagjait fogadja.

Este 10 órakor fényes operabál a magyar kir. operaházban. Rendezi az egyetemi polgárság játékosy ezalokra.

A Jókai-jubileumi bizottság elnöksége fölkéri azokat, a kiknél a rendezés költségeire való gyűjtő-ívek vannak, hogy minél előbb küldjék be. A 260 ívből eddig csak 40 érkezett be.

Jókai összes műveinek díszkiadását a fővárosi közönség huszonöt példányban szándékozik megrendelni, hogy minden községi középiskolának jusson egy-egy példány a nemzeti díszkiadásból. A székelyes ezzel egyuttal nemes példát akar mutatni a vidéki törvényhatóságoknak és városoknak, melyek eddig Jókait többnyire a díszpolgárság megtisztelő címével tüntették ki, hogy ne mulasszák el megszerzeni Jókai műveinek teljes díszkiadását a városi kulturális intézetek könyvtárára számára. A budapesti mézáros-parttestület előjárósága is elhatározta, hogy előfizet 200 forintos díszkiadásra.

Fénykép után rajzolta Ceerna Károly.

BAROSS GÁBOR MAUZOLEUMA A KLOBUSICZI TEMETŐBEN.

Jókai jubileuma iránt a berlini társadalom előkelő köreiben is nagy az érdeklődés. A berlini magyar egyesület, Szógyény osztrák-magyar nagykövét és neje vednöksége alatt a jubileum alkalmából bált rendez. A jubileumi bálon a magyar egyesület tagjain kívül, a német főváros legelőkelőbb körei vesznek részt.

SZÍNHÁZ.

Duse Eleonora a népszínházban.

Duse «Odette»-ben kapta a legtöbb tapsot a legkevesebbet Nórában. Teljesen értem, bár a magam egyéni nézeteként Nórát tartom a legértékesebb alakításnak. «Odette»-ben olyan művésznőnek, mint Duse nem nehéz tapsot aratni. Az anya fájdalmát mindenki megérti; a Nórát nem mindenki. Az anya gyöttrődése mind-egyikünkkel közös hűt érint; a Nóra bajával való együttérzésre nincs mindenikünkben hű. Odette-tel könnyezünk okoskodás nélkül; a Nóra fájdalmába beleszól az értelem is. A végjelentben a férjek nagy része fejet csóvál, a nőket pedig az anya kel föl, mikor otthagyja a férjét. Odette-nak biztosítja a tapsot nemcsak a Duse művészeté, hanem maga Sardon is, midőn az anyát a lányával állítja kios helyzetbe; Nóra művészi játékától a végjelentben elveszi a tapsot maga Ibsen.

A darab végén a közönség jó része fölveti a kérdést vajjon a valóságban is így végződnek-e ez a dolog, vajjon az adott körülmények között az életben is elhagyná-e Nóra végleg a férjét. Hogy a férjét elhagyja, — én, a ki nem vagyok férj, — megértem; de hogy családi körökben is oly rövidesen búcsút mondjon örekre: kételkedem. Nyolcz évig az önfeláldozó feleség mintaképe volt és gyermekei dédelgetésének élt, s most, hogy a férje lelkületében csalódott, megfoszsa magát attól az egyetlen vigasztól is, a melyet fájó lelkének a gyermekei szeretete nyújtana: nem megy a fejembe. Nem, kérem, ez az asszony nem kezd új életet; ez még eltávozása éjjelén visszasuhan titkon a férje házába, hogy összecsokolja, vagy magához lopja a gyerekeit; ha pedig nem sikerülne, biztos, hogy azon küzdésben, melyet benne a nő folytat az anyával, vagy az esztét veszti, vagy megadja magát sorsának.

Még Odettet is visszaviszi a lányához az anyai érzés, pedig az ő jelleme annyira elűt a Nóráétól, hogy életöknek csakis egyetlen eseményét hozza össze a véletlen. Mindaketten késő éjjel hagyják el az otthonukat. Az egyik kényszerűségből, a másik önként. Odettet elkergeti a férje, Nóra a férjét löki el magától. Mindakettőnél tettenérés az ok. Odettehez az imádója suhan be éj elején, Nóra egy életbe

vágó pillanatban lelki sivárságon kapja tetten a férjét; Clermont Latour gróf a végzetes éjjel hűnek tartja Odettet, Nóra a döntő percig mint nemes lelket imádja a férjét; Clermont Latour gróf az indulat hevében cselekedve tüzi el a feleségét, Nóra a lelki undor nyomása alatt hagyja el rögtönösen a férjét. Odette-nak van hova lenni. Azt a kedvese várja. Nóra lelki kínjával magára marad.

Nagyon finom és csak kevesek által megértett és méltányolt hűrokból van összekötve ennek az asszonynak a lelke. A női gyengéd érzésnek felsége megnyilatkozása a Nóra lénye. Az nem bírja el azt a rideg véget, a mit neki Ibsen kijelölt; de a közérzet is visszariad sorsának ekként való irányításától. A darab súlyos jellemei boldogulnak; ő, a kimagasló, ideális alak bűnhődik. Ő látszik ugyan büntetni, midőn otthagyja a férjét, a ki férfiatlan rimánkodással kéri maradásra; tényleg azonban önmagát való együttérzésre nincs mindenikünkben hű. Rendben van a szénája és alapvonása az önzés és érzékiség. Neki lelki vesztesége nincs; közte s Nóra között é téren nem volt semmi közösség. Őt másnemű kötelek vonzotta a feleségéhez. Arra talál majd kárpótlást könnyedén. De ez a férje szatokelkétől megdorodott asszony vajjon hova lesz?

A válaszzal Ibsen adós marad. Én sem kutatom tovább, hanem megelégszem, hogy Duse kitünően adta az Ibsen csonka darabját. Többé-kevésbé a maga egyéniségéhez idomított minden szerepet; Nórában teljesen az Ibsen Nórája volt. Az első felvonásban egy pajzán, kedves, lelkileg nyugodt teremtés, a kinek fogalma sincs arról, hogy az eszköz, a melylyel megmentette a férje életét, valaha ellene fordulhat; a második felvonásban egy kételyektől gyötört sápadt asszony, a kit azonban nem az bánt, hogy mi következzék lehet önmagára nézve annak a váltónak, a melyre a férje élete megmentése céljából az apja nevét aláírta, hanem az, hogy mi lesz az ő bálványozott férjével, a ki feltétlenül helyt fog állani érte, ha megtudja a valót. A harmadik felvonásban kiderül, hogy ez a lovag nem áll helyt. Itt megkövül az az önfeláldozó asszony és egy óriási lelki csalódás befolyása alatt aztán cselekszik.

A Nóra esete az, hogy férjhez menetele első évében halálos betegségből lábadozó férjét a doktorok egy évre délvidékre küldik s ahhoz kötik életben maradását. Szűk anyagi viszonyok között élnek, s nincs utiköltség. Nóra imádja a férjét; érzi, hogy nemsokára anya lesz s mindent elkövi az eszköz előteremtésére. Végre akad rá ember, a ki azonban a Nóra apjának aláírását is követeli. A Nóra apja halálán van. A leány gyengéd érzése óvni akarja az apát az izgalmtól. Nem közli vele gondjait, hanem a halasz-

tást nem tűrő helyzetnyomása alatt, tisztán a szíve sugallatát követve, s a következmények tudatán...

Norának fogalma sincs arról, hogy mi fenyegetheti. Mi is fenyegethetné? Nem csak meg senkit, a maga előnyére nem bitorol jótalanul...

A váltó végítészetása közéletének idejével összeesik a férj anyagi helyzetének javulása, a ki ép akkoriban egy előkelő bank igazgatójává lesz.

Ezt a választ a zugügyvéd sajátkezüleg dobja a Nóra férjének levelezékényébe. Nóra látja, mikor becsusszan az a levél s ettől a percztől...

A hatás megfelel karakterének, és sehogy se bírom megérteni miként is várható Nóra ettől az embertől mást. Ibsen a Nórával találkozó egyetlen finomabb lelki vonást se ad neki.

alatt visszaküldi a váltót. Micsoda rögtönös fordulat a közönséges dühből a még közönségesebb örömbé!

Azt, hogy Nóra otthagyja az urát, megértetem, de hogy öngyilkossági eszmékkel is törpöngjen, attól való féltében, hogy ez ember vállalja majd magára azt a kézírást...

Duse nagy művészi ambícióit dolgozza ki Nórára. Minden szerepében többé-kevésbé előtérbe lép saját egyénisége, úgy látszik, Nórához leginkább talál. Itt, mintha egyáltalán nem lenne szüksége játszani, itt a természetességre törekvésnek nyoma sincs.

Azt a választ a zugügyvéd sajátkezüleg dobja a Nóra férjének levelezékényébe. Nóra látja, mikor becsusszan az a levél s ettől a percztől...

A művész nő esztétikáján vett búcsút tőlünk Fedorával. A második cyclusra tervezett három előadás erre az egyre olvadt le az ő gyengélkedése miatt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Gr. Andrassy Gyula beszédeinek 2-ik kötete. Az egész időszakai sajtó irodalmi eseményként üdvözli gróf Andrassy Gyula Beszédei-nek megjelent második kötetét.

A levél teljesen a jellemének megfelelő hatást teszi rá. Nem a fölött tör ki, hogy mi lesz a feleségével, hanem, hogy mi lesz ő vele magával. Az önfeláldozással szemben a legsivárabb önzés.

mondhatni, összefüggő és oknyomozó történeti képét tárják elének az említett három ének, a rövid, de nagy fontosságú időszaknak, mely alatt Andrassy, mint egyik első rangú alkotó, szerencsés kézzel betetőzte és állandósította a kiegészítés nagy művét.

Ez almanach-naptár, bőrben, legkiválóbb írónk egy részének csillogó szellemi termékeiből áll. Imárra hetedik évfolyama jelenik meg e kötetekben az «Almanach»-nak, a mit ha nem tudnánk is, meg tudjuk a szerkesztőnek, Mikszáth Kálmánnak előszavából, ki elmondja, hogy egy gyönyörű szép szavából látott valahol, olyan aszonny pedig, a kinek ősi kökörösinn regett a kacsojában, mire összerendeztem, s hogy miért? halljuk csak őt magát: — «Mi bajod? — kérdék egyszerre a barátaim. — Elsőpadtál.»

«Az az átkozott kökörösinn. Jaj csak ne láttam volna. Most már el van rontva az egész napom.» — «Miért haragszol annyira a kökörösinnre?» — «Mert valamiképpen a Bourbonok jelvénye a lilium, annyira jelvénye Singer-Wolffnernek az ősi kökörösinn. Adott szavam kötelez évről-évre, hogy mire az első ősi kökörösinn kiereszti virágját, beliferálom nekik az előszót az Almanach-hoz.

Kossuth Lajos iratainak IV. kötete, mint értesülünk, a sajtót már elhagyta és az előfizetőkhoz való szétküldés meg is kezdődött.

A Budapesti Szemle novemberi kötetében a közlemények sorát «Ujabb versgyűjtemények» címmel az 1889—92. években megjelent költemények kötetek ismertetése nyitja meg V—Z jegyű bíráltól, ki e könyvekből azt a tanulmányt emeli ki, hogy a magyar költészetben haladás nyilatkozik, a versírás formájában fejlődött, csiszolódott s ezért nehezebb is a fejlődés.

A «Budapesti Szemle» többi cikkei: «A zsidók és az antiszemita áramlat, francia tanulmány harmadik közleménye. Riedl Frigyesnek «A magyar irodalom főirányai» című értekezése.

Almanach az 1894. évrre, szerkeszté Mikszáth Kálmán, kiadja Singer és Wolfner. Ára csinos kötetben 1 ft.

Ez almanach-naptár, bőrben, legkiválóbb írónk egy részének csillogó szellemi termékeiből áll. Imárra hetedik évfolyama jelenik meg e kötetekben az «Almanach»-nak, a mit ha nem tudnánk is, meg tudjuk a szerkesztőnek, Mikszáth Kálmánnak előszavából, ki elmondja, hogy egy gyönyörű szép szavából látott valahol, olyan aszonny pedig, a kinek ősi kökörösinn regett a kacsojában, mire összerendeztem, s hogy miért? halljuk csak őt magát: — «Mi bajod? — kérdék egyszerre a barátaim. — Elsőpadtál.»

«Az az átkozott kökörösinn. Jaj csak ne láttam volna. Most már el van rontva az egész napom.» — «Miért haragszol annyira a kökörösinnre?» — «Mert valamiképpen a Bourbonok jelvénye a lilium, annyira jelvénye Singer-Wolffnernek az ősi kökörösinn. Adott szavam kötelez évről-évre, hogy mire az első ősi kökörösinn kiereszti virágját, beliferálom nekik az előszót az Almanach-hoz.

«Az az átkozott kökörösinn. Jaj csak ne láttam volna. Most már el van rontva az egész napom.» — «Miért haragszol annyira a kökörösinnre?» — «Mert valamiképpen a Bourbonok jelvénye a lilium, annyira jelvénye Singer-Wolffnernek az ősi kökörösinn.

Pedig dehogyan írta ki minden gondolatát! Megczófolja ezt ez a hetedik előszava, mely után egy sereg elbeszélés, rajz s efülle következik, melyekről beszélni bizzuk a tartalomra, mely a Mikszáth előszaván, a szokásos naptári részekben kívül: Jókai Mórtól, Szabóné Nollánál Jankától, Pekár Gyulától, Tóth Bélától, Tolnay Lajostól, Murai Károlytól, Jusch Zsigmondtól, Szomaházy Istántól, Kosza Andortól, Rákosi Viktoról, Tábori Róbertől, Beniczky Bajza Lenkétől, Herczeg Ferenczétől, Békefi Antalól és Mikszáth Kálmántól tartalmaz elbeszélést. Ezt a tartalmat látva, azt kell mondanunk a mit Mikszáth mond előbeszédében végén, hogy ez az Almanach «szó nélkül lábujjhegyen is benyithat már a közönséghez.»

Uj zeneművek. Lányi Ernő Petőfi «Nem nézek én...» című dalát zenésítette meg, s adta ki női karra átírva. A vezérkönyv ára 2 korona, a négy szólam ára 1 korona 20 fillér.

Déltúni előadások az operaszínházban. A magyar kir. operaház intendatúrája most avval a tervvel foglalkozik, hogy déltúni előadásokat rendez oly lezállított helyárrakkal, hogy ezáltal a közönség legszelebb rétegeivel is megismertesse és megkedveltesse a zeneirodalom legbecesebb műveit.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 6-iki ülésén Szilágyi Sándor elnököl.

Acsádi Ignác felolvasta «A pozsonyi és szepesi kamarák és költségvetéseik 1565 után» című pénzügytörténeti dolgozatának első részét. Vázolja az ország pénzügyeinek szomorú állapotát és azt két okra vezeti vissza: a török vérsze és a német befolyásra. Az előbbi kiapasztotta a közjóvedelmet; a német hatóság, a bécsi kamara pedig szorult helyzetben teljesen törvénytelen eljárásához nyult, a mennyiben egyrészt nem teljesítette fizetési kötelezettségeit, másrészt kérelmetlen szigorral kiaknázta a régi jövedelmi forrásokat, mert új források nyitását a rendek nem engedték meg.

ment Benczurhoz, s elmondta a királyné választát. A látogatás híre gyorsan elterjedt, s tizenkettőfél óraker, a mikor a zárt udvari kocszi az Egreskert udvarába berobogott, a kapu előtt nagy néptömeg várakozott, hogy a királynét megláthassa.

Az országos régészeti társulat e hó 7-iki ülésén felolvasták gr. Csáky közoktatásiügyi miniszter levelét, melyben a következő két esztendőre 2—2000 forintot bocsát a társaság rendelkezésére, oly feltétellel, hogy ezzel hofogolások korabeli emlékei után kutassanak és a leleteket a millénáris kiállításon mutassák be.

MI UJSÁG?

A képviselőház nov. 9-iki ülésére volt kitűzve a költségvetési vita megkezdése. Már kezdet óta várták, hogy a miniszterelnök a költségvetés tárgyalása előtt nyilatkozzon tesz az egyházi politikai kérdések mibenlétéről, nevezetesen pedig a kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslatról, melynek szövege már korábban ő felsége elé terjesztett.

Jókai jubileuma és a sajtó. Az Otthon nevű írói körben a budapesti lapok szerkesztőjei tanácskozásra gyűltek össze, hogy Jókai jubileumának megünneplése iránt a sajtó is megtegye a magáét a saját hatáskörében. Az értekezleten megjelent a Jókai jubileumi nagybizottság elnöke, Eötvös Loránd báró is, ki rövid beszédében kérte a sajtó támogatását s közreműködését a Jókai tiszteletére rendezendő ünnepélyekhez.

A királyné Benczur műtermében. A királyné e hó 7-én este utazott el Budapestről Bécsbe. Ugyane napon délben megjelent az epreskerti művésztelepen s megtekintette Benczur Gyula műtermét, a kinek reggel adták tudtára a királyné látogatását. A művész zavarba jött, mert kis fia ragadós betegsége miatt az orvos megtiltotta neki a másokkal való érintkezést.

Handwritten signatures and notes: Zygmunt Agost, Barbara Radziwillowa, Krakow 23/9 1893.

Matejko kéziratának hasonmása, melyben II. Zsigmond Agostot és Radziwill Borbálát feltüntetett festményének címét följegyezte.

BUDAPESTI CZÉGEK.

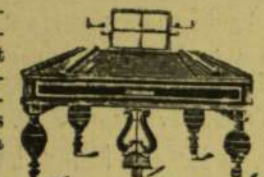
HABITS ANTAL

hangszerész és különleges cimbalom-készítő

a fő- és székvárosi zenekola szállítója.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. sz.

Ajánlja szak-
szerű tapaszt-
talai szerint
javított és sa-
játkezleg kés-
zített erős
és tiszta
hangu

hangszerek
raktárát.
Szolid
kiállítás!
Jutányos
árak.

czimbalmait Argyezék kívánatra
valamint mindennemű *ingyen és bérn.*

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi
ezüstöt eladók, laponként 1 frt 5 kr.-tól kezdve fölfebb.
Ugyisint aranymentek, drágakövek és órák, a legol-
csóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabb és legjob-
ban készít:

Mayer Károly L.
órágyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.

Képes árjegyzékek bérmentve.

Az 1890: XIV. törvényozikk alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK- RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 8.000.000 frt.

V-VI ker. főokostály Podmaniczky u. 2. (Váci-körút sarkán.)
VI-VII k. főokostály Teréz-körút 2. (Király-utca sarkán.)

„HERMES“

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.

A Magyar Földhitelintézet 4%-os adómentes
zálogleveleit mint legbiztosabb tőkebefektetést ajánl-
juk; ezek nálunk a napi árfolyamon díjmentesen
kaphatók.

Tőzsdéi megbízásokat és minden a váltóüzlet keretébe
tartozó ügyeket legelőnyösebb feltételek mellett fogana-
sítunk. Betéteket 50 frttól kezdve folyó (check)
számlára további intézkedésig 4%-kal adómentesen
kamatoztatunk. Betétek 10,000 forintig felmondás
nélkül felvehetőek.
Pénztári órák reggeli 9-től esti 5 óráig.

„HERMES“

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.
Budapest, Dorottya-utca 8. szám.

TESTORY ÉS FIA

Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24.
a nagy Kristóf átellenében.

Alapították 1805-ben.
Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmü- és
bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítő

BUDAPESTEN,
IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet,
(a Neruda-féle üzlet melletti palota).

Képes árjegyzékeket ingyen és bérn.

32,972. szám alatt szabadalkozva.
Legújabb, szabályozható

!! bajusz-kötők !!

Kubinszky György fodrászól,
Budapest, I. Krisztinaváros,
Mészáros-u. 3., a legtekintélyesebb
és egyed. esküzt képes arra, hogy
a bajuszak idegen segítség nélkül,
nehány percz alatt a legszebb formát
adhassuk. A köté minden arcz-nagy-
sághoz pontosan alkalmazható; a
festő erő szabályozható. Egy darab
50 kr. 60 kr. (lehet postabélyeg is)
előregek bekielölése mellett, bérmentes
szállítás. Ismételődőknak engedély.
— Kapható a következő helyeken:
Kertész Tódor, Dorottya-utca;
Dankovszky István, József-tér, s
Magyarország legjobb illatszert- és
fodrászüzletében.

VASÁRNAPI UJSÁG

47. SZÁM. 1893. BUDAPEST, NOVEMBER 19. 40. ÉVFOLYAM.

Műhelytől feltétel: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
félre - 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.-
félre - 2.50
Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldi is csatolandó.

BENCZÜR GYULA MÜTERMÉBEN.

A JELENKOR művészei úgy rendezik be mű-
termeiket, hogy bárhová tekintsenek, szem-
ük élvezettel megpihenve, új erőt nyerjen
az alkotás munkájának szolgálatára. Mennél
több érzés van a művészen, annál jobban
segítik, vagy akadályozzák a pillanatok hatásai
művének fejlesztésében.

Ha kellő összhangzat veszi körül műtermében,
az alkotás csarnokában, megérzi azt a művész,
mint valami láthatatlan hatalom jölvő kezét.
Környező színeivel úgy van, mint a hangokkal
a zeneköltő. Egy bántó akkord a külvilágból:
s visszahozhatatlanul elveszett a legszebb ária-
nak becses motívuma.

Mindig ezek a gondolatok támadnak bennem,
ha Benczúr tanárt műtermében meglátogatom.
Nem csillogó holmik, szemet fásztató csece-
becsék, vagy túlságig éles színek erős küzdelmé
szőnyegeken, takarókon, jelmezeken jellemzik
Benczúr műtermét: nemes előkelőség s minden
gazdagsága mellett is a legteljesebb összhang
az, mely benne meglep és lebiliniesel. A rendező
művész finom érzeke, tisztult, kényes izlése,
oly természetesen állított össze itt mindent,
hogy mintegy magától keletkezettnek gondoljuk
az egészet.

S a mikor e szép műtermet a nyolczvanas
évek elején Benczúr berendezte, abban a hit-
ben élt, hogy végre ismét a történeti festészetet
művelheti. Megkezdte Budavár bevételének nagy
méretű képét, s hogy azt már régen be nem
fejezte, jó részt a tömeges arckép-megrendelé-
sek voltak okozói. Miniszterek, főurak, vagyonos
polgárok vetélkedve nyújtottak foglalkozást mes-
teri esetjének.

Az arckép-festést manapság a legtöbb mű-
vész gyakorolja, mert legjövendelműbb kereset-
forrás. S minő arcképeket festenek a legtöbb-
ben? A külső lárvát benső élet és egyéniség
nélkül. A művészek többsége azt a téves néze-
tes vallja, hogy elég az előtte ülő egyént külső
esetleges megjelenésében híven lemásolni: s
kész az arckép. Pedig úgy a régi nagy meste-
rek, mint a mai legkiválóbb arckép-festők pél-
dája bizonyítja, hogy az egyén külső megjele-
nése, a maga esetleges változataiban csak köz-
vetítője lelkének, benső életének. Az arckifeje-
zés változik, mint röpke felhő a tavaszi égen;
meg-megjelenő feltűnő hangulat, mely egy belső

kisvilágtól nyeri mozgató erejét. E rejtett vilá-
got kell éles szemmel, meleg érzéssel s biztos
kézzel tanulmányozni a művésznek, hogy az élő
valóságot egészben ábrázolhassa. Sétáljunk
végig egy képtár terméin, s önkéntlenül érez-
zük, mint tekintenek reánk a korszakok emberei,

lelkük, szellemük hat reánk, a művész eset-
jének hatalma által.
Benczúr a régi nagy mestereknél képezte ma-
gát arcképfestővé. Hosszas és komoly tanul-
mánynyal s a feladat nehézségeinek teljes tuda-
tával lépett e térre.

A KIRÁLY ARCKÉPE BENCZÜR GYULA MÜTERMÉBEN.
Faur Géza fényképe után.

HIRDETMEYNY.

Ő CSÁSZÁRI ÉS APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGÉNEK

legfelső elhatározása folytán eszmel megadittatik a

XVII. magyar kir. államsorsjáték,

melnek tista jóvedelméből a magyar nemzeti színház nyugdíjintézete két tízezerben, a magyar
gadásosztály országos egyesülete, a grófyal elméleti és gyakorlati egyesülete, a budapesti gyermek-
barát egyeslet a m. kir. vagonalain állami hivatalnokok öregei és árvi részére létesítendő) alap, a
kolozsvári «Mária Valéria» árvaház, a szatmárnemzei nagykőolói nőiskola, a magyar közpimivé-
szek nyugdíjalapja, a Zágrában létesítendő Horvát-Szalován országos javítóház egyenkint egy tíze-
zerben fog részvételni.

E sorsjáték összes 3282-ben megállapított nyereményei az alább következő játékterv szerint
160,000 forintra rúgnak és pedig:

1 főnyeremény ... 60,000 frt	2 nyeremény egyenkint ... 2,000 frt
1 „ „ ... 15,000 „	4 „ „ ... 1,000 „
1 „ „ ... 10,000 „	20 „ „ ... 500 „
1 „ „ ... 5,000 „	50 „ „ ... 100 „
1 „ „ ... 4,000 „	200 „ „ ... 50 „
1 „ „ ... 3,000 „	3,000 „ „ ... 10 „

az összes nyeremények közepénben fizetnek ki.

A húzás visszavonhatatlanul 1893. évi december hó 28-an Budapesten történik.

Egy sorsjegy ára 2 frttal o. é. van megállapítva.

Sorsjegyek kaphatók a lotto-igazgatóságnál Budapesten (Pest fővámház, félmelet), hová a megrendelt
sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendő; valamint lotto-, ső- és adóhivatalnál; a legtöbb
postahivatalnál, a bécsi «Mercur»-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyéb
sorsjegyáruló kőszegnél.

Budapest 1893 augusztus hó 1-én. M. kir. Lotto-igazgatóság.

Kurcz Lipót és Társa

chemigrafiai műintézete,
Budapest, IV. ker., Egyetem-tér 6. szám.

Készít mindennemű nyomtatványhoz szükségelt
clichét az egyes esetekben megkivárató legczélsze-
rűbb és legolcsóbb módszer szerint
chemigrafia, phototypia, autotypia, fametszet, fénynyomat, photolithografia, stb.

Vidéki megrendelések
a legpontosabban s aranylag legolcsóbban eszközötteknek

Irodai helyiségeink folyó évi október hó 28-tól kezdve társulatunk

V., Külső váci-út 76. szám alatt

levő központi telephének igazgatósági épületébe helyeztettek át.
Kábelhálózatunkhoz való csatlakozások iránti jelentkezések
irodánkön kívül a

Ganz és Társa czég Gizella-téren levő városi irodájában
is elfogadtatnak.

Magyar villamossági részvény-társulat.
Telefon-szám 1200.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket

épitkezési és gépészeti czélokra vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindenemű zúzógépek. 132. sz.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárúsnál kapható:

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BESZÉDEI.

KIADTA LÉDERER BÉLA.

GRÓF ANDRÁSSY 1867-IKI AOZÉLMETSZETU AROZKÉPÉVEL.

MÁSODIK KÖTET. 1869—1871.

Ára füzve 4 frt.

Az előbb megjelent:

ELSŐ KÖTET. 1847—1868.

GRÓF ANDRASSY 1848-IKI AOZÉLMETSZETU AROZKÉPÉVEL.

Ára füzve 3 frt.